

Keski-Uudenmaan kuntien yhdistymisselvitys

VÄLIRAPORTTI

Ohjausryhmän kokous 19.12.2013, liite 2

Päivitetty 12.1.2014

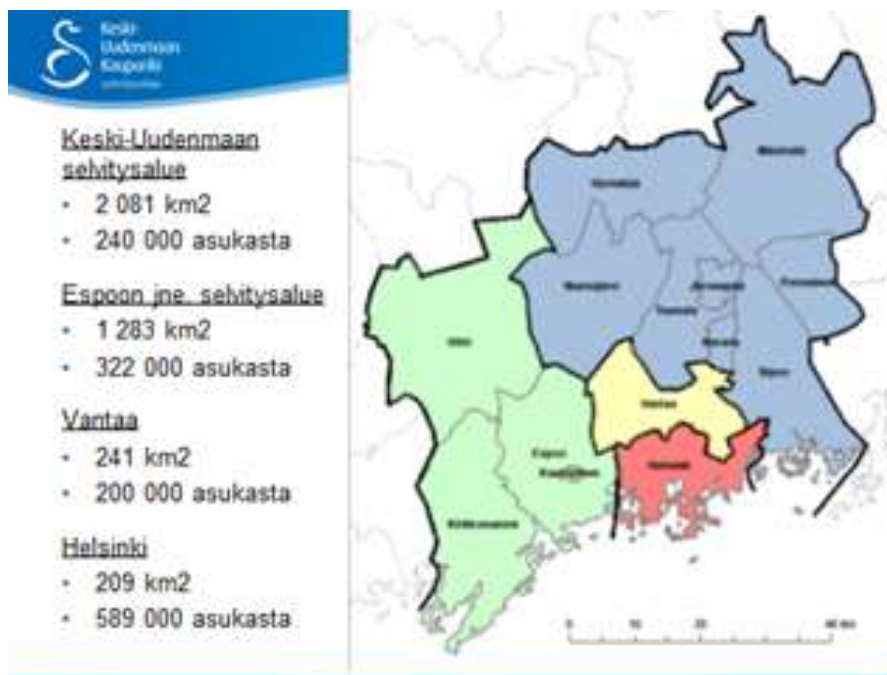
Sisällysluettelo

JOHDANTO.....	3
1 TALOUDEN JA PALVELUVERKON NYKYTILA	4
1.1 Talouden nykytila	4
1.2 Palveluverkon nykytila.....	7
2 KUNTIEN PALVELUIDEN JA TOIMINTOJEN NYKYTILA	12
2.1 Sivistyspalvelut	12
2.2 Sosiaali- ja terveystaloudet	12
2.3 Muut palvelut	14
2.3.1 Tietohallinto.....	15
2.4 Maankäyttö-, asuminen-, liikenne- ja ympäristöpalvelut	16
2.5 Demokratia	16
2.6 Talouspalvelut	17
2.7 Hallinto, henkilöstö ja tukipalvelut.....	18
2.8 Kilpailukyky	19
3 TALOUS JA PALVELUVERKKO VUOSINA 2017 JA 2030, JOS KUNNAT JATKAVAT ERILLISINÄ.....	21
3.1 Talous.....	21
3.2 Kuntakohtaisten palveluverkkomallien lähtökohtia.....	22
3.3 Hyvinkää	23
3.4 Järvenpää.....	23
3.5 Kerava	24
3.6. Mäntsälä	25
3.7 Nurmijärvi.....	26
3.8 Pornainen	27
3.9 Sipoo	28
3.10 Tuusula	29
4 KESKI-UUDENMAAN UUDEN KAUPUNGIN VISIO: ÄLYKÄS, VERKOSTOMAINEN KAUPUNKI	31
5 KESKI-UUDENMAAN UUDEN KAUPUNGIN TALOUSNÄKYMÄT SEKÄ PALVELUVERKON MAHDOLLISUUDET	33
5.1 Sopeuttamistarve vuosina 2017 ja 2030	33
5.2 Kolme optimaalisinta palveluverkkovaihtoehtoa ja niiden vaikutus sopeuttamistarpeeseen	36
5.2.1 Yleistä.....	36
5.2.1 Tiivis malli	37
5.2.2 Välimalli	38
5.2.3 Väljä malli	39
6 YHTEENVETO	41
7 OHJAUSRYHMÄN LAUSUNTOPYYNTÖ	44
LIITTEET	

JOHDANTO

Hyvinkään, Järvenpään, Keravan, Nurmijärven, Mäntsälän, Pornaisten, Sipoon ja Tuusulan yhdistymisselvitys käynnistyi kesäkuussa 2013. **Käsissä on syksyn työskentelyn tuloksena syntynyt väliraportti.** Selvityksen loppuraportti valmistuu kesään 2014 mennessä. Syksy 2014 käytetään poliittiseen keskusteluun siten, että päätökset on tehty vuoden loppuun mennessä.

Samaan aikaan ovat käynnistyneet vapaaehtoisesti myös ns. EKKV-selvitys eli Espoo-Kauniainen-Kirkkonummi-Vihti -selvitys sekä Sipoon, Pornaisten ja viiden Itä-Uudenmaan kunnan yhdistymisselvitys.

Kuvio. Kuntien yhdistymisselvityksiä Helsingin seudulla

Koska Helsinki ja Vantaa eivät ole mukana missään selvityksessä, käynnistää valtio myös metropolialueen erityisen kuntajakoselvityksen. Siinä selvitetään Tuusulan, Keravan, Sipoon, Kirkkonummen, Vihdin sekä pääkaupunkiseudun kaupunkien yhdistymistä.

Kuntien kannalta tärkeä on myös valmisteilla oleva sote-laki eli sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämistä koskeva laki. Siinä ratkaistaan, mikä organisaatio vastaa palvelujen järjestämisestä, rahoittamisesta ja tuottamisesta. Asiaa valmistelevan työryhmän loppuraportin on määrä valmistua vuoden 2013 loppuun mennessä. Lain tulisi astua voimaan kesällä 2014, jotta puolestaan kunnat voisivat päättää yhdistymisistään vuoden 2014 loppuun mennessä.

Lisäksi valtio valmistelee metropolilakia. Uuden lain mukaan metropolialueen yhteisiä asioita, kuten maankäyttöä, asumista ja liikennettä, valmistellaan metropolihallinnossa. Päätökset tekee vaaleilla valittava metropolivaltuusto. Lakia valmistelevan työryhmän väliraportti valmistuu 31.3.2014 ja lakiesityksen tulee olla valmis syyskuussa 2014.

Kaikki selvitykset ovat valmiit tai lähes valmiit vuoden 2014 syyskuussa. Niiden jälkeen tehtävät johtopäätökset ja päätökset riippuvat toinen toisistaan.

1 TALOUDEN JA PALVELUVERKON NYKYTILA

1.1 Talouden nykytila¹

Väestö ja ikärakenne sekä odotettavissa olevat muutokset

Keski-Uudenmaan kuntien asukasluku on ollut kasvussa ja Tilastokeskuksen maltillisen väestöennusteenkin perusteella kasvaa edelleen. Viimeisten vuosien aikana Pornaisten asukasluku on kasvanut kuntajoukossa eniten, jopa yli 2% vuodessa. Hyvin lähellä Pornaista ovat olleet Mäntsälä ja Nurmijärvi. Normaalein keinoin hallittavan kasvun rajana pidetään 1,5%:ia vuodessa, näiden kaikkien asukasluvun kasvu on ylittänyt tämän rajan. Kaikilla muillakin kunnilla kasvu on ollut huomattavasti nopeampaa kuin maassa yleensä, jopa Sipoossa, missä kasvu on jopa väkivaltaisesti leikkautunut maanluovutuksen vuoksi. Kaikkien kuntien väestö on mediaani-ikänsä nuorempaa kuin muualla maassa. Alueen erityispiirteitä on siis suuri asukasluvun kasvu, nuori mediaani-ikä, mutta myös valtakunnallisesti suuri ikääntyminen (mediaani-ikä kasvaa 46 vuodesta 50 vuoteen kahdessakymmenessä vuodessa).

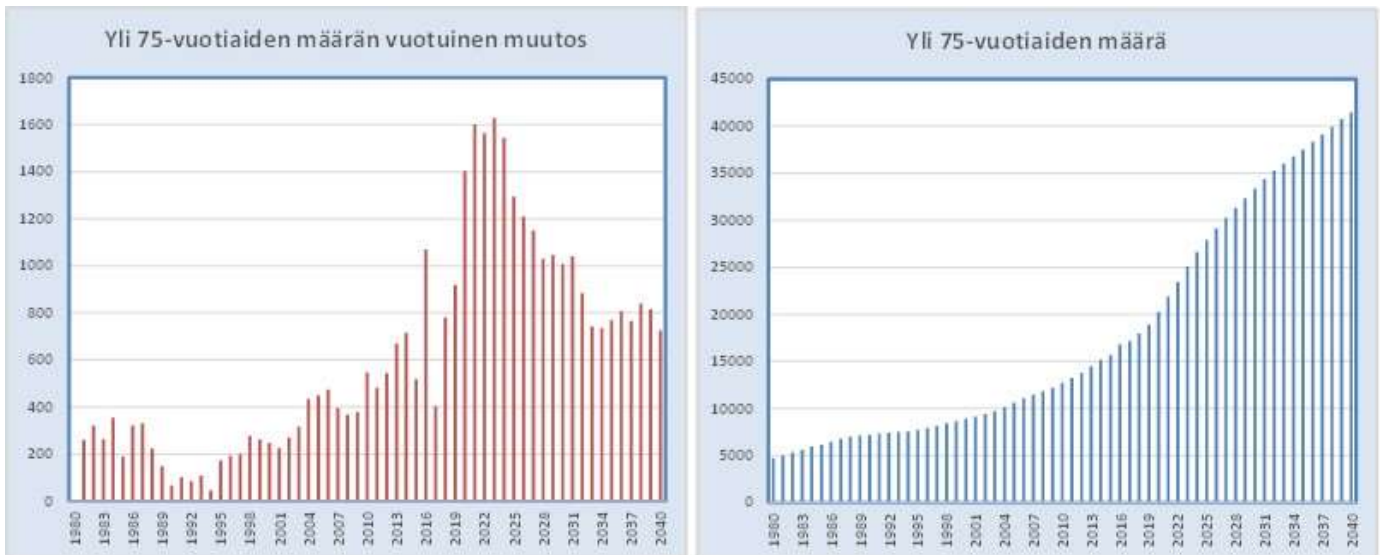
Väestön kasvu tulee jatkumaan Tilastokeskuksenkin trendiennusteen perusteella ja ikääntyminenkin jatkuu, mutta ikääntyminen ei tavoita muuta Suomea. Nopeinta väestönkasvu tulee Tilastokeskuksen ennusteen mukaan olemaan Sipoossa ja Mäntsälässä, mutta hitaimman väestönkasvun Hyvinkäälläkin kasvu on yli puoli prosenttiyksikköä vuodessa, mikä on sekin erittäin hyvä määrä. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan minkään tarkasteltavan kunnan väestönkasvu ei tule ylittämään 1,5 prosenttiyksikköä vuodessa.

	2002	2011	2020	2030	Muutos	Muutos/v.		2002	2011	2020	2030
Järvenpää	36 602	38 966	41 317	43 928	20,0 %	0,7 %	Järvenpää	36	39	41	43
Hyvinkää	42 997	45 527	47 655	50 053	16,4 %	0,6 %	Hyvinkää	39	42	43	45
Kerava	30 709	34 549	38 022	41 171	34,1 %	1,2 %	Kerava	38	39	40	42
Mäntsälä	17 203	20 131	22 624	24 924	44,9 %	1,6 %	Mäntsälä	38	39	41	43
Nurmijärvi	34 791	40 349	44 177	47 736	37,2 %	1,3 %	Nurmijärvi	36	38	40	42
Pornaisten	4 339	5 122	5 615	6 101	40,6 %	1,5 %	Pornaisten	35	37	40	43
Sipoo	18 177	18 526	21 009	23 429	28,9 %	1,0 %	Sipoo	38	41	42	43
Tuusula	33 377	37 667	41 530	45 237	35,5 %	1,3 %	Tuusula	37	39	41	42

Taulukko 1 : Kuntien asukasluku 2002-2030, asukasluvun kasvu ja kasvuennuste aikajaksossa ja vuodessa; oikeanpuoleinen taulukko kuntien mediaani-ikä kehitys 2002-2030

Kuntien mediaani-ikä on Keski-Uudellamaalla pienempi kuin koko maassa ja se myös pysyy matalampana. Ongelmaksi tulee se, että alueella ikäännytään nopeammin kuin muualla, mistä seuraa yli 75-vuotiaiden palveluntarpeen muuta Suomea suurempi kasvu. Tämä näkyy kysynnän kasvun seurauksena, mutta myös tulevana hinnan kasvuna. Alueen yhteenlaskettu yli 75-vuotiaiden määrän vuotuinen kasvu on suuri. Nyt alueella olevien yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa noin 500:lla vuodessa, mutta määrä kasvaa jopa yli 1500 hengellä aivan tulevan vuosikymmenen alussa. Lisäksi, monista muista alueista poiketen ikääntyminen ei rajaudu 2020-lukuun, vaan 75-vuotiaiden määrä jatkaa kasvuaan, vaikka tarkastelukausi jatkuu 2040 saakka.

¹ Selvityksen talousasiantuntija, HT Eero Laesterä, Perlacon Oy

Kuva 1 : Vasen-yli 75-vuotiaiden vuotuinen määrän lisäys; oikea: yli 75-vuotiaiden määrä 1980-2040

Kuntakohtaista vaihtelua tulee myös ikääntyneiden palvelurakenteen kustannusten erosta. Vuonna 2012 eniten ikääntyneiden palvelurakenteeseen varoja käyttivät Tuusula ja Järvenpää (yli 17.000 eur/v yli 75-vuotias) ja vähiten Hyvinkää (12.500 eur/v yli 75-vuotias). Palveluntarpeen kasvu nykymenoilla tarkoittaa 2020-jälkeisinä vuosina keskimäärin 0,5 veroprosenttiyksikön vuotuista nousupainetta. Suurin nousupaine on Järvenpäässä, pienin Sipoossa. Myös muiden Tuusulanjärveen rajautuvien kuntien ikääntymisen kustannuspaine on suuri, samoin Nurmijärven.

Ikääntymisen mukanaan tuoma kasvupaine tulee olemaan oikein hallittuna yksi yhdistyneen kunnan suurimpia säästöpotentiaaleja.

Koska yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa hyvin paljon 2020-luvun alusta alkaen on helposti pääteltävissä, että eläkkeelle jääminen on juuri nyt nopeaa: tämä heikentää jo nyt kuntien verotettavan tulon kasvua. Ikääntymisen vaihteluväli kuntakohtaisesti vastaa 0,26 – 0,42 veroprosenttiyksikköä vuodessa. Nopeimman ikääntymisen aikaan vuotuinen paine veroprosenttiyksikköön vastaa 0,39 – 0,65 veroprosenttiyksikköä.

Kuntien palvelurakenteen kustannukset ja talouden nykytila

Kuntien palvelurakenne on koko valtakunnan tasolla ollut erittäin edullinen. Kaikkien kuntien asukaskohtaiset nettomenot olivat sadan edullisimman joukossa, kolmenkymmenen edullisimman joukossa oli kuusi tarkasteltua kuntaa. Edullisin palvelurakenne oli Pornaisissa. Tästä huolimatta alueellinen palvelurakenne ei vaikuta optimaaliselta ja siinä on kokonaisuutena tarkastellen vielä tehtävää.

Suuri osa tarkasteltavista kunnista on ollut taloudellisesti erittäin vahvoja vielä vuonna 2012. Useimmat olivat vahvoja jopa koko maan tasolla tarkastellen. Tämä siitä huolimatta, että 2009 alkanut heikko taloudellinen kehitys on iskenyt joihinkin kuntiin, esimerkiksi Pornaisiin, poikkeuksellisen lujasti. Keravan tase ja tuloksentekeyky ja talouden sopeutumismahdollisuus tuloissa oli vahvin vielä 2012. Lähituntumassa seurasivat Tuusula ja Nurmijärvi. Kuntien taseissa ei ole talousjohtajien tarkastelussa ilmennyt olennaisia negatiivisia riskejä. Kunnat ovat toimineet melko tarkasti varsinaisen toimialansa sisällä, tämän vuoksi niissä ei ole mainittavia takaus-, sijoitus- tai antolainasamisriskejä; niissä on lisäksi järkevät suojaukset. Lainakantaa suojaavat myös yleisesti käytetyt kuntatodistukset, joissa on lyhyt juoksuaika. Kun

tasetarkastelu syvenee, joidenkin kuntien taseiden todellisen arvostuksen löytyessä taseiden arvostukset kasvavat ja kuntakohtaiset erot tullevat suuremmiksi

Alla olevaan taulukkoon on koottu uuden kunnan konsernitase suhteessa muihin suuriin kuntiin. Konsernitase on pienin euroa/asukas, mutta konsernilainakin olisi pienin. Sama pätee konsernin rahoitusomaisuuteen, joka sekin on pienempi kuin muilla. Uusi kunta olisi muihin verrattuna vähävelkainen, mutta omistuksiltaan kevyempi.

	Uusi kunta	Tampere	Espoo	Vantaa	Turku	Oulu	Helsinki	Koko maa
Konsernitaseen loppusumma 1000 eur	2 312 894	2 748 701	4 506 863	3 334 182	2 588 791	2 405 770	15 395 894	
Konsernitase eur/as	10 406	12 642	17 548	16 240	14 364	16 425	25 491	9 361
Oma pääoma 1000 eur	1 086 125	1 397 511	2 324 283	829 099	894 223	1 362 157	8 867 701	
Oma pääoma eur/as	4 887	6 428	9 050	4 038	4 962	9 300	14 682	3 718
Vieras pääoma 1000 eur	788 871	877 771	1 528 929	1 844 572	1 184 293	568 162	4 176 558	
Lainakanta eur/as	3 549	4 037	5 953	8 984	6 571	3 879	6 915	3 785
Kaupungin oma lainakanta eur/as	1 630	1 675	748	4 642	2 351	1 938	2 001	2 134
Rahoitusomaisuus 1000 eur	240 535	289 135	1 032 071	480 790	320 764	377 930	1 399 900	
Rahoitusomaisuus eur/as	1 082	1 330	4 019	2 342	1 780	2 580	2 318	1 535
Rahoitusomaisuus eur/as kunta	555	856	3 100	901	1 206	1 954	1 727	969

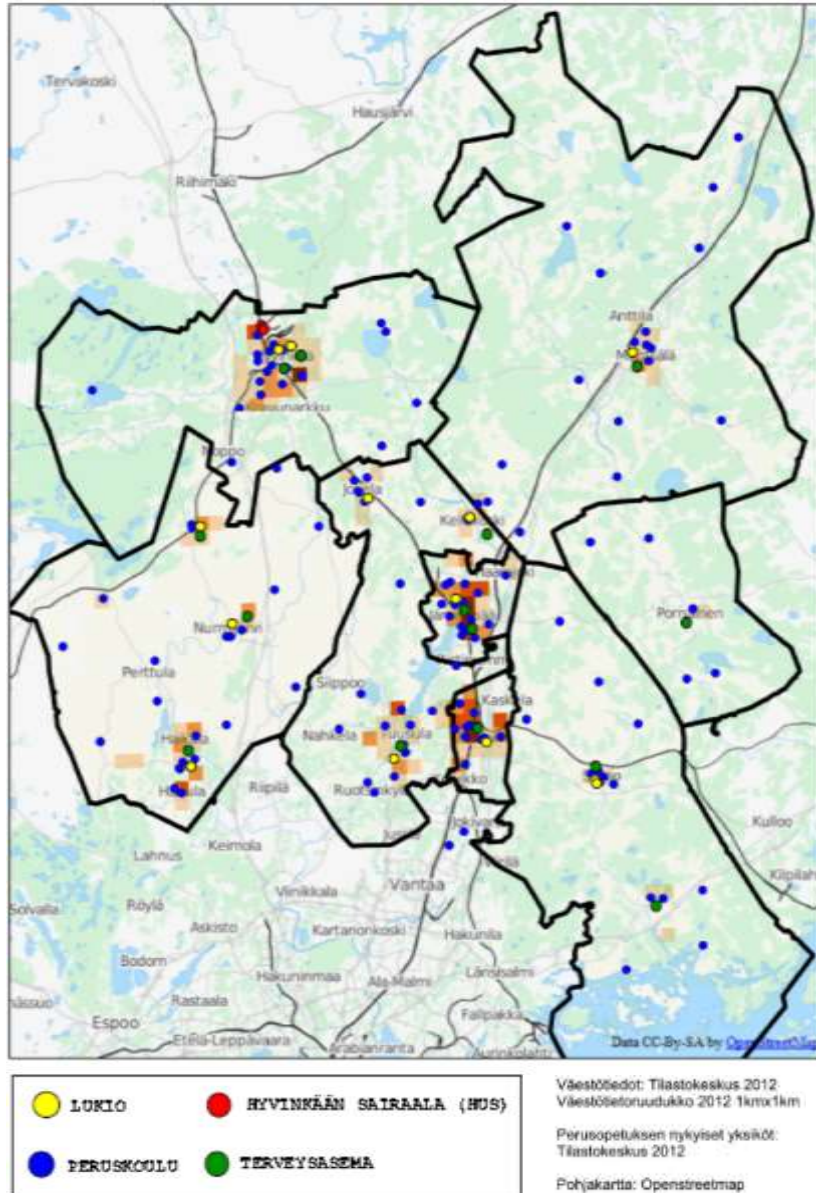
Taulukko. Uuden kunnan konsernitase suhteessa muihin suuriin kuntiin

Itsenäisinä kuntina jatkaessaan kuntien on sopeutettava toimintaansa toisaalta pystyäkseen turvaamaan kasvu, toisaalta voidakseen turvata erityisesti ikääntyvien ihmisten vaatimat palvelut. Taloudelliseen ahdinkoon ajautuminen johtuu tulojen kasvun hitaudesta suhteessa menojen kasvuun. Suurimmat yksittäiset tulo alennukset johtuvat valtionosuusleikkauksista (valtionosuusleikkaukset, 259 euroa/asukas, tarkoittaa kuntakohtaisesti 1,15–1,51 veroprosenttiyksikköä vastaavaa määrää vuosien 2011-2017 välillä) sekä verotettavan tulo alenemasta ja hitaasta kasvusta (tulo alennuksen vaihteluväli 2009-2012 noin 1,3-2,4 veroprosenttiyksikköä vuodessa). Valtionosuusuudistus vaikuttaa myös alueen kuntiin. Kuntien menojen kasvu on hidastuttava.

Kuntien on jatkuvasti turvattava myös tarpeellinen infrastruktuuri. Rakentamisen rahoitukseen ei riittäne veroprosentin nostolla saavutettava lisärahoitus, vaan kuntien on (netto)velkaannuttava ja/tai myytävä likvidiä omaisuuttaan. Tarkasteltavien kuntien alueella voi olla perusteltua elämäntarpeellisen mukainen investoiminen.

1.2 Palveluverkon nykytila²

Palveluverkkotarkastelu käsittää vertailun kahdeksan Uudenmaan kunnan perusopetuksen, varhaiskasvatuksen ja terveydenhuollon vastaanotto toiminnan verkoista. Edellä mainittujen toimintojen vaatimat rakennukset muodostavat kuntien kiinteän verkon: niiden osuus em. kuntien kiinteistöjen ylläpitomenoista oli vuonna 2012 yhteensä 78,06 %. Muu kunnan toiminta ei kuulu tämän tarkastelun piiriin. Tarkastelussa ovat mukana sekä kiinteistöt, kiinteistöpalvelut että kiinteistöissä tapahtuva toiminta. Tiedot on kerätty kuntien tekemistä palveluverkkoselvityksistä. Kaikki luvut ovat vuoden 2012 tasossa.

Kuva: Kahdeksan Uudenmaan kunnan koulu-, lukio- ja terveyskeskusverkko

Kunnat käyttävät yhteensä perusopetukseen 195 miljoonaa euroa vuodessa, josta kiinteistöjen ylläpitomenoihin 27,2 miljoonaa euroa. Varhaiskasvatukseen käytetään 108 miljoonaa euroa vuodessa, josta kiinteistöjen ylläpitomenoihin 8,4 miljoonaa euroa. Vuonna 2012 kouluja oli 120 ja niiden keskip koko oli 244 oppilasta. Päiväkoteja oli 142 ja niissä oli keskimäärin

² Selvityksen palveluverkkoasiantuntija, tekniikan tohtori Heikki Lonka, Granlund Oy

58 lasta ilman esiopetusta. Varhaiskasvatusta palvelevia tiloja on 114.000 bruttoneliötä ja perusopetusta palvelevia tiloja 470.000 bruttoneliötä.

Alueen nykyinen terveysasemaverkko kattaa 15 terveysasemaa ja 5 erillistä ilta- tai yöaikaan palvelua antavaa yksikköä. Päivä- ja ilta-aikainen päivystys toteutetaan pääsääntöisesti kunnan oman pääterveysaseman toimintana. Yöaikaista päivystystä tuottaa alueella Hyvinkään sairaala, Peijaksen sairaala sekä Itä-Uudenmaan yhteispäivystys Porvoon sairaalassa

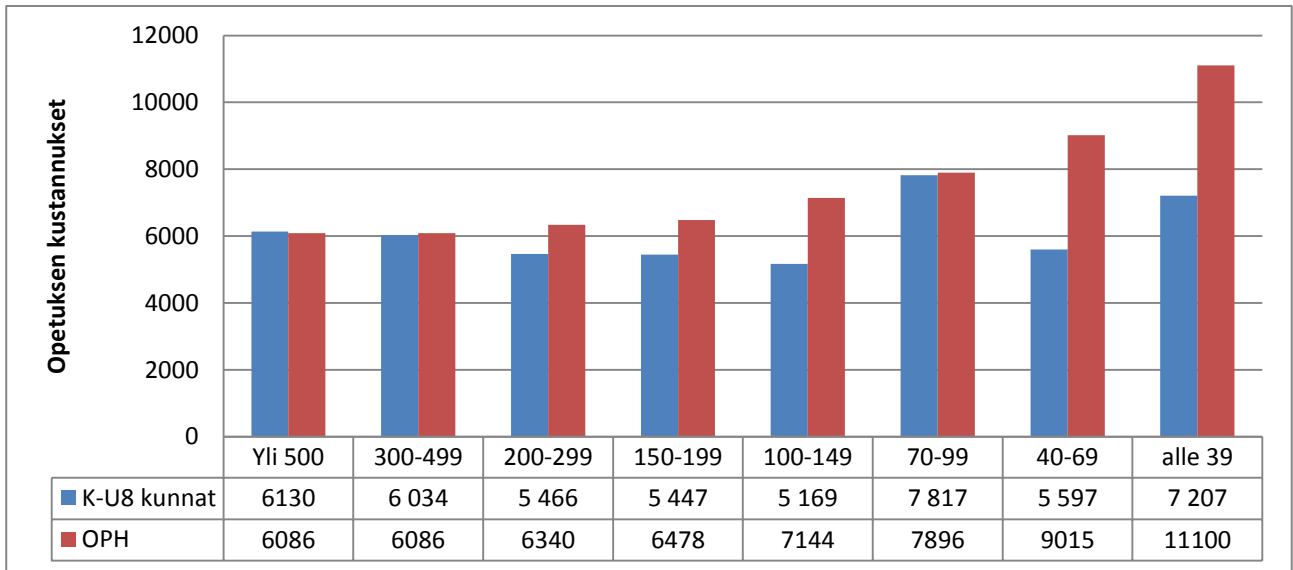
Kunta	Koulukoko ja määrä						Neliöt per oppilas	Ylläpitomenot			Toiminta per oppilas	
	yli 300	oppilaita	299-100	oppilaita	alle 100	oppilaita		per oppilas	per oppilas	per brm2	ala-aste	ylä-aste
Hyvinkää	9	3848	2	386	6	325	19,6	944 €	48,2 €	5 661 €	7 273 €	
Järvenpää	5	2286	7	1525	1	57	18,7	1 055 €	56,5 €	5 507 €	8 341 €	
Kerava	7	2789	2	390	2	125	12,9	650 €	50,4 €	5 119 €	6 522 €	
Mäntsälä	5	1835	4	671	8	444	13,0	684 €	54,7 €	5 533 €	7 346 €	
Nurmijärvi	9	3980	6	1237	8	543	14,7	947 €	64,3 €	5 095 €	6 297 €	
Pornainen	1	510	1	135	3	178	20,4	918 €	45,1 €	5 833 €	6 919 €	
Sipoo	2	1041	6	1118	6	315	18,1	1 488 €	82,2 €	5 031 €	6 686 €	
Tuusula	9	3815	6	1181	5	307	14,9	866 €	58,1 €	5 417 €	7 232 €	
Yhteensä/keskim.	47	20104	34	6643	39	2294	16,1	931	58	5 361	7 048 €	

Taulukko: Yhteenveto kuntien perusopetuksen kouluverkoista

Kunta	päiväkoteja	lapsia	lapsia per pk	brm2 per lapsi	ylläpito per lapsi	ylläpito per brm2	Toiminta per lapsi
Hyvinkää	20	1346	67	13,8	1 092,1 €	78,9 €	9 322 €
Järvenpää	22	1510	69	11,2	776,4 €	69,1 €	7 767 €
Nurmijärvi	36	1549	43	16,6	1 136,9 €	68,4 €	14 918 €
Tuusula	18	1212	67	13,8	1 111,6 €	80,5 €	10 480 €
Kerava	14	1054	75	10,3	688,7 €	66,8 €	9 231 €
Mäntsälä	12	693	58	15,6	1 250,8 €	80,2 €	9 067 €
Sipoo	18	747	42	14,4	1 149,5 €	79,9 €	11 516 €
Pornainen	2	112	56	23,7	1 627,7 €	68,6 €	10 695 €
Yhteensä/keskim.	142	8223	58	13,8	1 019,6 €	74,1 €	10 375 €

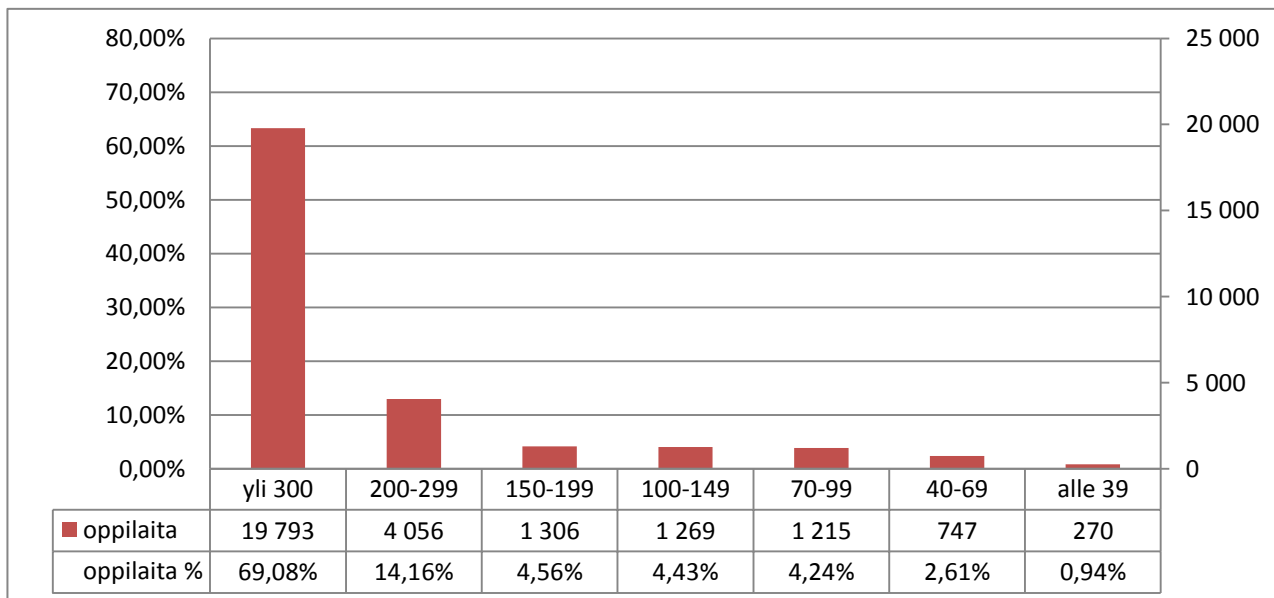
Taulukko: yhteenveto päiväkotiverkosta

Kustannusten vaihteluväli yksittäisten yksiköiden välillä on suurta. Toiminnan kulut kouluissa vaihtelevat pääsääntöisesti 14 000 euron ja 4 000 euron välillä per oppilas ja kiinteistöjen ylläpitokulut 3 700 euron ja 400 euron välillä per oppilas. Päiväkodeissa toiminnan kulut vaihtelevat pääsääntöisesti välillä 20 000 – 5 700 euroa per lapsi ja kiinteistöjen ylläpitokulut välillä 2 400 – 400 euroa per lapsi vuodessa.

Kuva: Kahdeksan kunnan opetuksen kustannukset koulukoon mukaan verrattuna opetushallituksen aineistoon kuntien keskimääräisistä kustannuksista

Alle sadan oppilaan kouluissa on 2231 oppilasta (8%), niiden kustannukset oppilasta kohden (ilman pääomamenoja) ovat 8 200 euroa per oppilas vuodessa ja tilaa on 19,1 neliötä per oppilas. Yli kolmensadan oppilaan kouluissa on 19 793 oppilasta (70%), niiden kustannukset oppilasta kohden ovat 6950 euroa per oppilas vuodessa ja tilaa on 15,4 neliötä per oppilas. Suuret koulut ovat opetushallituksen aineistoon verrattuna suhteellisesti tehottomampia. Tällä on merkittävä vaikutus kokonaismenoihin, suurissa kouluissa on 70% oppilaista.

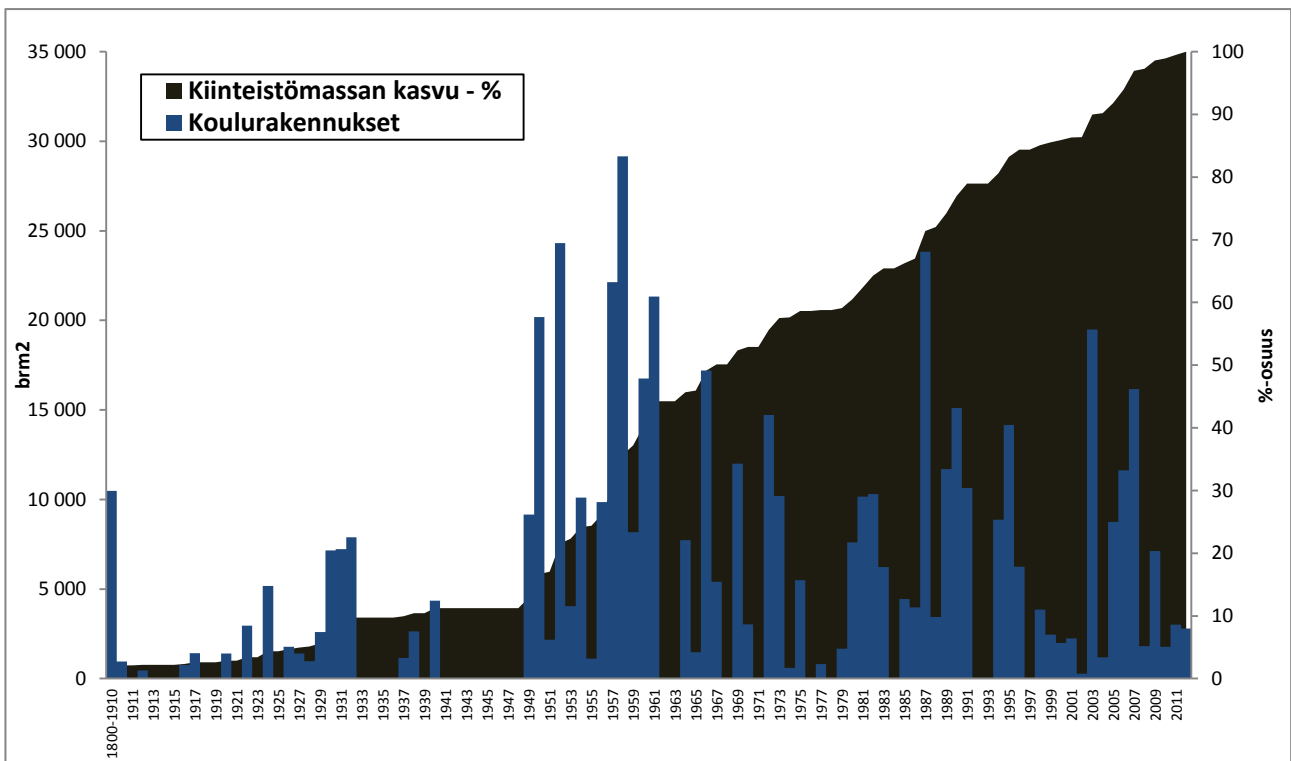
Kuva: Kahdeksan kunnan oppilaiden jakauma koulukoon mukaan

Päiväkotien keskimääräinen koko on 58 lasta. Yli puolet päiväkodeista on siis kolmen ryhmän päiväkoteja tai pienempiä. Pienestä yksikkökoosta johtuen päiväkotiverkossa on 237 työntekijää yli normaalimitoituksen.

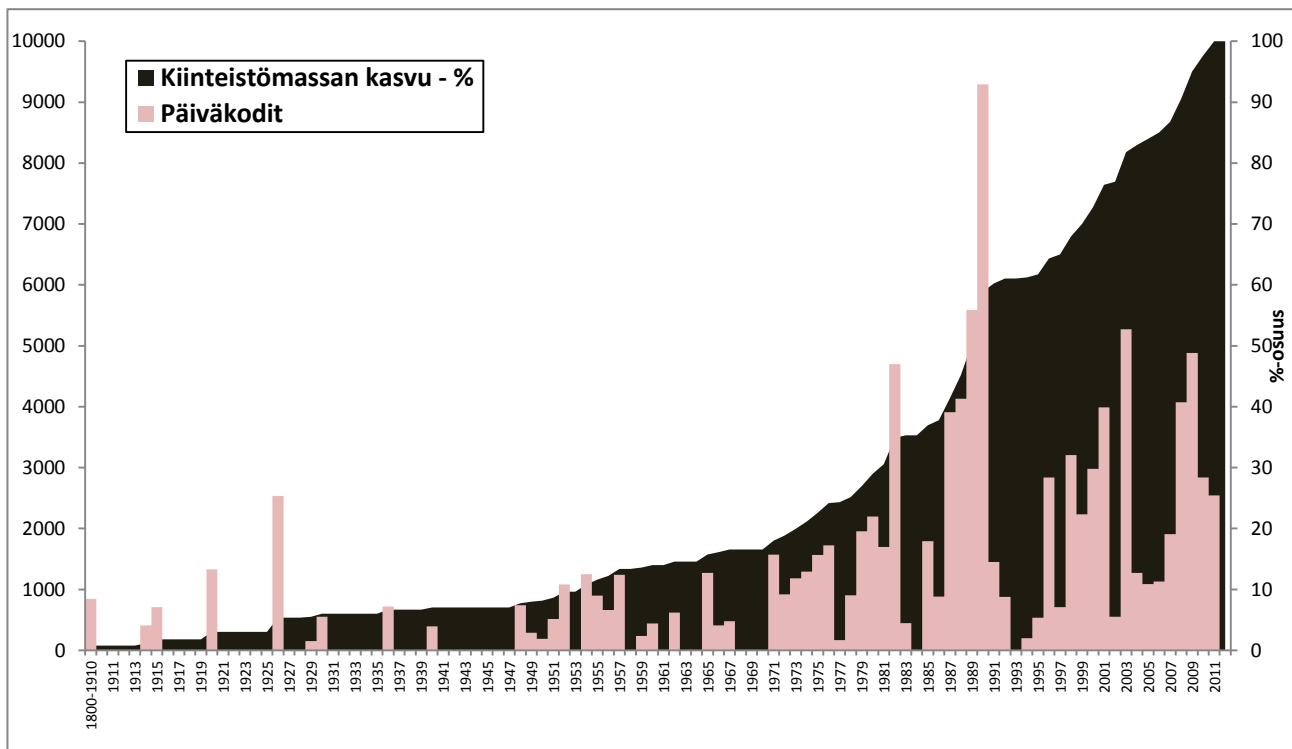
Vertailtavissa kunnissa terveysasemien hoitaja- ja lääkärivastaanoton kustannukset ovat tarkastelun pohjana käytettävään Kuntamaiseman kuntavertailun keskitasoon nähden edulli-

semmat. Alueen kuntien keskitaso on 190€ asukasta kohden, kun koko vertailuaineiston keskitaso on 220€. Terveyskeskusten tehokkuuseroja selvittäneen tutkimuksen (Juho Aaltonen, VATT 2006) mukaan optimaalinen väestöpohja terveyskeskukselle olisi noin 25.000 asukasta. Vertailtavien kuntien terveysasemakohtaisissa väestöpohjissa on suuria vaihteluita. Keskiarvo (väestöpohja/terveysasemien määrä) on n. 15 000 asukasta, joten väestöpohjaa kasvatamalla voitaisiin siis ajatella saavutettavan kustannussäästöä.

Viiden kunnan työntekijöille (Kerava, Mäntsälä, Pornainen, Sipoo, Tuusula) tehtiin kysely tilojen laadusta ja tilapalveluista. Vastaajista 48 % piti kiinteistöjen kuntoa hyvänä, kouluista 49 % ja päiväkodeista 51 %. Vain 56 % koulujen vastaajista oli samaa mieltä väitteen ”minulla ei ole esiintynyt sisäilman laatuun liittyviä terveysongelmia viimeisen 2 vuoden aikana” kanssa. Kyselyssä vain 42 prosenttia koulujen käyttäjistä ja 34 prosenttia päiväkotien käyttäjistä oli tyytyväisiä kiinteistöpalveluihin.

Kuva: Kahdeksan kunnan koulujen ikä (nykyiset neliöt rakennusvuoden mukaan)

Kuva: Kahdeksan kunnan päiväkotien ikä (nykyiset neliöt rakennusvuoden mukaan)

Eräs syy verkoston huonoon kuntoon ja hajanaisuuteen on sen historiassa. Puolet koulujen neliöistä on ennen vuotta 1969 rakennettuja, yksi kolmasosa on rakennettu jo ennen vuotta 1958. Päiväkotien osalta vastaavat vuodet ovat 1989 ja 1981, hoitoalan rakennusten osalta 1976 ja 1967. Suurin koulujen rakentamisperiodi oli heti sodan jälkeen. Ikänsä perusteella yli puolet kiinteistökannasta on siis tulossa peruskorjausikänsä lähiaikoina, jollei niitä ole jo peruskorjattu. Tämän ikäiset rakennukset ovat toiminnaltaan ja tekniikaltaan vanhentuneita. Ongelmia löytyy valitettavasti myös uudemmasta rakennuskannasta.

Kiinteistöjen mitoitus brm²/oppilas vaihtelee suuresti. Osa rakennuksista on selvästi ylimitoitettu. Kun oppilasta kohden tilaa tarvitaan 12-14 bruttoneliötä per oppilas opetushallituksen mitoitushjeiden mukaan, on sitä keskimäärin nyt 16,1 bruttoneliötä per oppilas. Vaihteluväli kuntien kesken on suuri. Keravalla on tilaa 12,9 neliötä per oppilas, kun Pornainen tarvitsee 20,4 neliötä. Vaihteluväli kuntien sisällä on vielä suurempi. Aineistossa on monta koulua, joissa tilaa on yli 27 neliötä per oppilas.

Päiväkodeissa pitäisi selvitä 11,5 bruttoneliöllä (RT 96-11003), nyt käytössä on 13,8 bruttoneliötä. Keravalla päiväkodeissa on keskimäärin 10,3 bruttoneliötä per lapsi, kun yhdessä kunnista tarvitaan yli kaksinkertainen määrä neliötä Keravaan verrattuna.

2 KUNTIEN PALVELUIDEN JA TOIMINTOJEN NYKYTILA³

Yhdistymisselvityksen työsuunnitelman mukaan kaikki selvityksen työryhmät tekevät työnsä aluksi nykytila-analyysin tarkastelun kohteenaan olevan palvelun tuottamisesta kunnittain sekä kuntien yhteistoimintana. Ohessa on kooste työryhmien nykytila-analyyseistä.

2.1 Sivistyspalvelut

Sivistystyöryhmän valmistelutyö koskee seuraavia palvelukokonaisuuksia: varhaiskasvatus, perusopetus (sisältäen esiopetuksen), oppilas- ja opiskelijahuolto, lukiokoulutus, ammatillinen toisen asteen koulutus, muu koulutus (ammattikorkeakoulut, yms.), kirjastopalvelut, kulttuuripalvelut (sisältäen museot), nuorisopalvelut, opistot (sisältäen vapaan sivistystyön), taiteen perusopetus (sisältäen musiikkiopistot) sekä liikuntapalvelut. Sivistystyöryhmän johtopäätöksinä nykytila-analyysistä voidaan todeta, että seuraavat tekijät yhdistävät tarkastelussa sivistystoimialan eri toimintoja:

- suuret toiminnot (perusopetus ja varhaiskasvatus) on hoidettu hyvin
- kouluverkko on raskas ylläpitää
- kustannusten ja järjestelyjen sisäinen hajonta on suurta
- joukkoliikenteen puutteellisuus vaikeuttaa koulukuljetusten järjestämistä
- henkilöstö on motivoitunutta ja ammattitaitoista
- pienet yksiköt ovat ketteriä, mutta haavoittuvia ja kehittämisresurssit niukat (riippuvaisia hankerahoituksesta)
- kunnilla on osin tarpeettomia omistusosuuksia koulutuskuntayhtymissä
- tietojärjestelmiä on useita rinnakkaisia ja ne ovat osin päällekkäisiä
- organisoinnin ja tuotannon jakautuminen useammalle hallinnonalalle on epäkäytännöllistä
- oppilas- ja opiskelijahuollon poluissa epäjatkuvuutta
- kuntatalouden yleisen tilan heikkeneminen asettaa haasteita (lukion ja ammattikoulutuksen rahoitus, ryhmäkokojen pienentämisen hankeraha, vapaan sivistystyön rahoitus, oppivelvollisuuden laajentaminen, nuorisotakuu, nykyisen hyvän tason ylläpitäminen)
- yhteistyö on laajaa ja se koetaan hyödylliseksi
- saman alan yksiköitä on runsaasti (toiminnan pirstaleisuus, keskinäinen kilpailu)
- palvelujen eheyttämistarve on ilmeinen.

2.2 Sosiaali- ja terveystyöpalvelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon lakisäätöisten palveluiden laajuudesta johtuen sosiaali- ja terveydenhuollon työryhmä tarkastelee palveluja, jotka selvitysryhmän näkökulmasta ovat kriittisiä menestystekijöitä ja / tai taloudellisesti merkittäviä: vanhuspalvelut, las-

³ Lähde: Työryhmien väliraportit

ten/lapsiperheiden palvelut, vastaanottopalvelut, vammaispalvelut, päihde- ja mielenterveyspalvelut, lastensuojelu sekä erikoissairaanhoido.

Nykytila-analyysin perusteella työryhmä toteaa, että kustannusten suhteen Keski-Uudenmaan kuntien sote-nettokustannukset asukasta kohden ovat euromääräisesti n. 9 % pienemmät kuin koko maassa keskimäärin. Tätä selittää muun muassa edullinen huoltosuhte (työssäkävien korkea osuus) sekä hyvä tulo- ja koulutustaso.

Selvitysalueen kunnat ovat alittaneet 0,4 %-yksiköllä keskimääräisen sote-nettokustannusten kasvun. Suomessa kustannukset ovat vuodesta 2005 nousseet keskimäärin 5,2 % vuodessa. Samaan aikaan kaikki julkiset menot ovat kasvaneet keskimäärin n. 2 %-yksikköä vähemmän. Taustalla ovat lisääntyneet sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteiset velvoitteet. Viimeisen kolmen vuoden aikana nettokustannukset asukasta kohti ovat kuitenkin merkittävästi korkeammat kuin väestön ja sairastavuuden kasvu ja yleinen kustannuskehitys edellyttäisi. Selvitysalueella kuntien välillä on kustannuskehityksessä eroja.

Seuraavassa on tiivistetysti nykytila-analyysin keskeisimpiä havaintoja.

Perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido

- Perusterveydenhuollossa on merkittävästi vähemmän lääkäri- ja hoitajakäyntejä kuin koko maassa keskimäärin. Käyntimäärä suoritteena ei kuitenkaan kerro toiminnan tehokkuudesta tai vaikuttavuudesta.
- Työikäisestä väestöstä yli 50 % käyttää sairastuessaan ainoastaan työterveyspalveluita. Selvitysalueella työikäisten määrä on korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Tämä vähentää kunnallisen perusterveydenhuollon palveluiden käyttöä.
- Perusterveydenhuollon lääkärin vastaanottokäyntien määrällinen vaihtelu selvitysalueen kuntien välillä on huomattavasti pienempää kuin hoitajakäynneissä. Eri vastaanottokäyntien kirjauskäytännöissä ja toimintatavoissa on eroja. Oleellista on tarkoituksenmukainen työnjako sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten välillä.
- Vaikka selvitysalueen kunnat ovat ikärakenteeltaan nuoria, on iäkkäiden perusterveydenhuollon avohoitokäyntejä lähes saman verran kuin koko maassa keskimäärin. Tähän vaikuttaa palveluiden hyvä saatavuus ja saavutettavuus. Ikääntyneet käyttävät perusterveydenhuollon palveluita keskimäärin 5 % enemmän kuin koko maassa (käyntimäärillä mitattuna).
- Selvitysalueen kunnissa erikoissairaanhoidon kustannukset ovat koko maahan verrattuna n. 10% pienemmät.
- Selvitysalueella on erikoissairaanhoidon avohoitokäyntejä n. 5 % vähemmän kuin HUS:ssa keskimäärin.
- Selvitysalueella somaattisen (ei-psykiatrisen) erikoissairaanhoidon hoitopäiviä 18 % enemmän kuin HUSissa keskimäärin.

Vanhusten hoito

- Selvitysalueella kokonaisuutena vanhuspalveluiden palvelurakenne on hyvä, mutta kotihoidon peittävyys ei vastaa sosiaali- ja terveysministeriön (STM) laatusuosituksista.
- Selvitysalueella säännöllisen kunnallisen kotihoidon piirissä on 10 % vanhuksista, minkä lisäksi 3 % saa omaishoidon tukea. Laatusuosituksen mukaan yli 75-vuotiaista 13-14% vastaavanikäisestä väestöstä tulisi olla kotihoidon palveluiden piirissä. Omaishoidon tuen piirissä tulisi olla tästä ikäryhmästä 6-7%.
- Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuuden osalta selvitysalue täyttää STM:n laatusuosituksen tavoitteen (91-92%).
- Palvelurakennemuutoksen toteutuksen eteneminen selvitysalueella laitoshoidon osalta vaihtelee suuresti. STM:n suositus 75 vuotta täyttäneiden laitoshoidolle on 2-3%.
- Selvitysalueella ikäihmisten erikoissairaanhoidon käyttö ylittää maan keskiarvon. Palveluiden läheisyys ja helppo saatavuus lisäävät käyttöä.

Lastensuojelu

- Lastensuojelun palveluita tarvitsevien lasten osuus on selvitysalueella matalampi kuin HUS-alueella ja koko maassa keskimäärin.
- Lastensuojelun tarvetta selittäviä mittareista (yksinhuoltajaperheiden osuus sekä toimeentulotukea saavien osuus lapsiperheistä) ovat paremmalla tasolla kuin HUS-alueella ja koko maassa keskimäärin. Merkittävimpiä tekijöitä lastensuojelun tarpeen taustalla kuitenkin ovat perheiden päihde- ja mielenterveysongelmat.
- Suomen keskiarvoon ja HUS-alueeseen verrattuna selvitysalueella on kuitenkin hieman enemmän lapsia lastensuojelun piirissä (sekä avopalveluissa että kodin ulkopuolelle sijoitettuna) kuin mitä toimeentulotukea saavien perheiden osuus antaisi olettaa. Selvitysalueella lastensuojelun taustalla olevat ongelmat selittyvät useammilla tekijöillä.

Vammaispalvelut

- Vammaispalveluissa tarpeet ja rakenteet vaihtelevat kunnittain paljon selvitysalueella.
- Vammaispalveluiden rakenne selvitysalueella on 24h-palveluasumispainotteinen; laitospalveluiden käyttöä on puolet vähemmän kuin HUS-alueella keskimäärin.
- Selvitysalueella ikääntyneiden vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua käytetään vähemmän kuin maassa keskimäärin. Tätä selittävät osaltaan keskimäärin paremmat joukkoliikennepalvelut, kulkuyhteydet, lyhyemmät välimatkat sekä yksityisen ja julkisen palveluverkon tiheys.

2.3 Muut palvelut

Muut palvelut -ryhmän nykytila-analyysi toteutettiin palvelukokonaisuuksittain. Palvelukokonaisuuksia tarkasteltiin kunnittain suhteessa omistamiseen, suunnitteluun, rakennuttamiseen sekä ylläpito- tai käyttöpalveluihin. Työryhmän alaan kuuluvat palvelukokonaisuudet ovat seuraavat:

- Kadut, muu liikenteeseen liittyvä omaisuus (koneet ja kalustot)
- Puistot ja viheralueet sekä liikunta- ja virkistysalueet
- Toimitilat eli kaikki kunnan kiinteistöt
- Vesihuolto (erityiskysymyksenä on haja-asutuksen vesihuolto)
- Jätehuolto
- Energia (sis. sähkön ja kaukolämmön)

Nykytila-analyysin johtopäätöksenä työryhmä toteaa, että kunnan koko vaikuttaa merkittävästi sen katuverkoston, puistojen ja yleisten alueiden, toimitilojen ja vesihuoltoverkoston volyyymiin. Myös ostopalveluita käytetään enemmän pienemmissä kunnissa.

Katuverkoston palvelutaso on yleisesti hyvä. Ongelmia tulee kuitenkin määrärahojen vähenyessä. Kevyen liikenteen verkosto on hajanainen ja osin puutteellinen. Teiden välityskyky vaihtelee, ja ELY-keskushankkeet koetaan byrokraattisiksi ja toimimattomiksi. Kaduissa toimintatavat ostopalvelujen suhteen vaihtelevat erityisesti suunnittelussa ja rakentamisessa.

Puistoja ja viheralueita sekä liikunta- ja leikkipakkoja on Keski-Uudenmaan alueella kattavasti. Määrärahat ovat kuitenkin tiukassa ja palvelutason säilyttäminen saattaa olla haasteellista. Taso on jo tällä hetkellä vaihteleva.

Toimitilojen nykytilassa on eniten haasteita. Vaikka nykykäyttöarvon ja jälleenhankintahinnan suhteella mitattuna tilojen kunto on kohtuullinen, palveluverkkoselvityksen perusteella tilojen käyttäjät eivät koe saavansa hyvää palvelua tai olevansa toimivissa kiinteistöissä. Tilojen kunto myös vaihtelee, eivätkä keskiarvot välttämättä anna kokonaiskuvausta tilanteesta. Osassa tiloista esiintyy sisäilmaongelmia, joskaan ei enemmän kuin esimerkiksi pääkaupunkiseudulla. Toimintatavat ostopalveluissa eroavat erityisesti itse rakentamisen osalta.

Vesihuolto ja jätehuolto toimivat tehokkaasti alueellisten liikelaitoskuntayhtymien ja kunta-kohtaisten verkkoyhtöiden yhteistyönä. Kuitenkin osa kunnista tuottaa talousveden ja puhdistaa jäteveden itse. Toimintatavoissa on suuria eroja.

2.3.1 Tietohallinto

ICT-työryhmä selvittää Keski-Uudenmaan kuntien tulevaisuuden palvelutoimintaa tukevaa ICT –ympäristöä; minkälaisia kustannustehokkaasti toteutettavia vaihtoehtoja on nykytilanteen pohjalta tarkoituksenmukaista tavoitella.

Johtopäätöksenä nykytila-analyysistä työryhmä toteaa, että ICT-kustannukset korreloivat melko hyvin asukasluvun suhteen, koska pienen kunnan on tarkoituksenmukaista ostaa toimintaa palveluna, jolloin kustannukset eivät kirjaudu ICT-kuluina. Pienemmät volyymit myös edellyttävät tietojärjestelmiltä vähemmän.

Toimiala- tai sovelluskohtainen nykytilan kartoitus edellyttää sopimusten ja laskujen läpikäyntiä rivi riviltä, joka voidaan tehdä, mikäli selvitettävä alue on riittävästi rajattu ja asialle on selkeä tarve.

Kustannusten seuraamisessa on hyvä ottaa käyttöön parhaita käytäntöjä. Esim. Sipoossa kaikki ICT-laskut menevät tietohallinnon kautta, mikä mahdollistaa lukujen seurannan ajantasaisesti – osin tästä voi johtua, että Sipoon ICT-kulu / asukas on selvityksen kunnista korkein. Hyvinkäällä ICT-investoinnit budjetoidaan tietohallinnolle, joka on sitä kautta tietoinen kustannuksista.

Jatkotyöstössä pitäisi keskittyä palvelutuotannon tehostamiseen mm. palveluiden sähköistämällä ja verkostomaisen kaupunkivision tukemiseen tieto- ja viestintätekniiikan keinoin. Tämä edellyttää kaikilta työryhmiltä kevään 2014 aikana työtä toiminnan ja teknologian kohtaamisessa, joiden kautta uudet palvelumuodot pitää kyetä hahmottamaan. Näiden palvelumuotojen kriittisen (talous yms.) tarkastelun jälkeen pitää eri sektoreilla löytyä konkreettinen kehityspolku palvelujen uudistamiselle.

2.4 Maankäyttö-, asuminen-, liikenne- ja ympäristöpalvelut

MALY-työryhmä on hahmottanut tarkasteltavat tehtäväalueet ja teemat seuraavasti:

- maankäyttö eli kaavoitus, kiinteistöasiat, paikkatieto- ja mittausasiat, liikenne sekä yhdyskuntatekniiikan suunnittelu
- asuminen eli avustukset, asumisoikeusasunnot, vuokra-asunnot, ARA- lausunnot sekä asunto-ohjelma ja asuntopolitiikka
- ympäristö eli ympäristöluvat ja valvonta, maa-ainesluvat ja valvonta, ympäristönsuojelutehtävät, ympäristöterveydenhuoltotehtävät, eläinlääkintähuollon tehtävät sekä neuvonta-, tiedotus- ja koulutustehtävät
- rakennusvalvonta eli lupatehtävät, katselmus- ja tarkastustehtävät, rakennetun ympäristön valvontatehtävät sekä ohjaus- ja neuvontatehtävät.

Johtopäätöksenä nykytila-analyysistä työryhmä toteaa, että maankäytön ja asumisen tehtäväkokonaisuuksien osalta nykytila on huonon ja välttävän välillä, mutta ympäristön ja rakennusvalvonnan tehtäväkokonaisuuksien osalta nykytila on tyydyttävän ja kiitettävän välillä. Kuntien omista arvioinneista on enemmän hajontaa, mutta tässä on arvioitu kokonaisuutta.

Maankäytön perusongelmia ovat nykykuntien raja-alueiden hyödyntämättömyys ja siitä seuraava yhdyskuntarakenteen epätaloudellinen kehitys sekä kuntien riittämättömät resurssit alueiden kehittämiseen ja liikenteen tarpeiden hoitamiseen. Helsingin seudun tasolla kunnat ovat liian pieniä toimiakseen vahvoina vaikuttajina. Asumisen perusongelmia ovat asuntotuotannon osaamisen ja organisoitumisen heikkous sekä riittämättömät voimavarat asukkaiden ja elinkeinoelämän tarpeita vastaavan asuntotuotannon aikaansaamiseen, koska erityisesti ARA- tuotanto on ollut pääasiassa kuntien omien yhtiöiden varassa. Suurimmat nykytilan edut kaikissa tehtäväryhmissä liittyvät kuntaorganisaatioiden ketteryyteen ja asiakasläheisyyteen. Useissa kohdissa etuja nähtiin myös siinä, että Keski-Uudenmaan kunnat tarjoavat monipuolisia asumisen ja yritystoiminnan mahdollisuuksia luonnonläheisessä yhdyskuntarakenteessa. Kunnilla on Helsingin seudun kokonaisuuden näkökulmasta hyvä ja kohtuuhintainen tonttitarjonta etenkin asuntotuotantoa varten.

Kuntien MALY- tehtäviin käyttämät resurssit ovat hyvin pienet kuntien talousarvioissa sekä suhteellisesti verrattuna koko Helsingin seutuun, mutta MALY- asioiden vaikuttavuus kuntien kehittämiseen, kilpailukykyyn sekä elinkeinoelämän edistämiseen on erittäin merkittävä.

2.5 Demokratia

Demokratia -työryhmä tarkastelee demokratian ja osallistumisen teemaa seuraavista näkökulmista:

1. alueellinen vaikuttaminen eli edustuksellinen osallistuminen, toimielimet ja toimivalta
2. edustuksellinen demokratia eli kunnallisten luottamushenkilöelinten toiminta
3. vuorovaikutus eli edustuksellista osallistumista täydentävä kuntalaisten osallistuminen
4. suora demokratia eli kuntalaisten suora päättäminen esim kansanäänestyksellä.

Johtopäätöksenä alueellisen vaikuttamisen nykytilasta työryhmä toteaa, että tällä hetkellä kunnissa ei ole varsinaista kunnanosahallintoa. Kuntalaiset eivät pääse vaikuttamaan omaa aluetta koskeviin asioihin. Seudullisesti KUUMA- yhteistyö on lisännyt kuntien painoarvoa Helsingin seudulla ja valtioon nähden. Kokonaisuudessaan alueellinen vaikuttaminen ei kuitenkaan toimi riittävän tehokkaasti.

Edustuksellinen demokratiaa kunnissa varsin hyvin. Nykyisillä kunnallisilla toimielimillä on valtaa, vastuuta ja vahva rooli. Luottamushenkilöt ovat lähellä kuntalaisia ja vuorovaikutus on toimivaa. Kuntien välinen yhteistyö on varsin selkeästi organisoitu (esim. kuntayhtymät). Todelliset vaikutusmahdollisuudet ovat kuitenkin seutasolla suhteellisen vähäiset. Ongelmana kunnissa on se, että äänestysaktiivisuus on laskenut kaikissa vaaleissa 1980-luvulta alkaen.

Vuorovaikutus kuntien sisällä toimii varsin hyvin. Yhdistyksiä ja järjestöjä on paljon ja ne toimivat myös osittain ylikunnallisina. Avoin hallinto antaa mahdollisuuksia vaikuttaa sekä valmisteluun että päätöksentekoon. Tätä tukevat erityisesti sähköiset vaikutusmahdollisuudet. Asiakkaiden ja palvelujen käyttäjien todelliset vaikutusmahdollisuudet vaihtelevat kuitenkin eri sidosryhmien välillä varsin paljon.

Suoran demokratian näkökulmasta nykytila on haasteellinen. Kansanäänestys on työläs ja kallis ja sitä käytetään varsin vähän. Kuntalaisaloitteita tehdään jossain määrin ja niiden vaikutukset ovat suhteellisen vähäiset. Kuntalaisten on helppo lähestyä luottamushenkilöitä ja kuntalaisten mielipiteitä kuullaan keräämällä erilaista palautetta. Suora demokratia ei tällä hetkellä kunnissa toimi kovinkaan tehokkaasti.

Demokratian ja osallistumisen näkökulmasta uudella Keski-Uudenmaan kaupungilla on haasteensa, mutta myös tuhannen taalan paikka kehittää aitoa osallistumista.

2.6 Talouspalvelut

Talousryhmä on tarkastellut talouspalveluita seuraavista näkökulmista:

- 1) Henkilöstömäärä talouspalvelutehtävissä tehtävittäin
- 2) Talouspalveluiden henkilöstökustannukset/vuosi
- 3) Talouspalvelujen käyttämien järjestelmien kustannukset / vuosi
- 4) Talouspalvelujen ostopalvelujen kustannukset/ vuosi
- 5) Arviot talouspalveluita tuottavien yhteistoimintaorganisaatioiden toiminnasta tai palvelun tuottamisesta omana työnä.

Johtopäätöksenä talouspalveluiden nykytilasta työryhmä toteaa, että talouden suunnitteluun, kehittämistehtäviin ja ohjaustehtäviin kaivataan selvitysalueen kunnissa lisää resursseja. Verrattuna metropolialueen suuriin kaupunkeihin, on selvitysalueen kunnissa selvästi hei-

kommat resurssit kehittää toimintaa, hallita riskejä ja huolehtia talouspalveluiden prosessien yhtenäisestä ohjauksesta. Pienehköt taloushallinnon tiimit ovat nyt suhteellisen haavoittuvaisia. Perustoiminnot pystytään turvaamaan, mutta tällä hajautetulla mallilla jatkettaessa toiminnan uudistaminen on haasteellista.

Tehtävien keskittyessä harvoille henkilöille, on näiden henkilöiden poisjäänti suuri riski toimintojen katkeamattomalle jatkumiselle ja osaamisen siirtymiselle. Talouspalveluiden ohuesta resursoinnista seuraa myös katvealueita osaamisessa. Erityisasiantuntijuutta vaatiin tehtäviin ja kehittämistehtäviin tarvittaisiin lisäpanostusta. Esimerkiksi kaikkia rahoitusinstrumentteja ei voida nyt hyödyntää samalla tavoin kuin suurissa kaupungeissa erityisosajien puuttuessa.

Myös taloushallinnon järjestelmät ovat selvitysalueen kunnissa osittain vanhentuneita. Vanhanaikaisten järjestelmien vuoksi taloushallinnossa tehdään paljon manuaalista työtä. Hyvin toimivien järjestelmien tuella taloushallinto hoituisi varmemmin ja tehokkaammin, ja johdolle ja toimialoille raportointi olisi informatiivisempaa ja oikea-aikaisempaa.

Selvitysalueen kuntien yhteenlaskettu henkilömäärä talouden suunnittelu-, rahoitus-, ohjaus- ja kehittämistehtävissä on tällä hetkellä vajaa 50 henkilöä. Lisäksi kirjanpitoa, reskontraa sekä ja myynti- ja ostolaskujen käsittelyä tehdään noin 100 henkilötyövuoden edestä. Palkkakustannukset näille kaikille ryhmille ovat kaikkiaan noin 7,2 Me. Tämä arvio sisältää myös toimialoilla tehtävän osto- ja myyntilaskujen käsittelyn, ja tehtävät ovat jakautuneet hyvin laajalle henkilömäärälle. Järjestelmäkustannuksiin kuuluu yhteensä noin 790 000e ja ostopalveluihin karkeasti noin 1,5 Me. Yhteenlasketut resurssit mahdollistaisivat joustavammat henkilöjärjestelyt sekä asiantuntijoiden erikoistumisen taloushallinnon erikoisosaaamista vaativiin tehtäviin.

2.7 Hallinto, henkilöstö ja tukipalvelut

Työryhmän tehtävänä on ollut laatia nykytilan kuvaus selvitysalueen kuntien viranhaltijaorganisaation rakennetta, henkilöstöä sekä tukipalveluita koskien.

Kunnat poikkeavat hallinto- ja osittain myös henkilöstörakenteiltaan toisistaan, mikä vaikeuttaa kuntien keskinäistä vertailua esimerkiksi toimialakohtaisten henkilöstömäärien- ja kustannusten arvioinnin osalta. Vertailu edellyttäisi palvelutuotantotapojen avaamista ja tietoa palvelun laatutasovaatimuksista, näitä tietoja ei ole ollut toistaiseksi käytettävissä. Myös kuntien tilastoinnissa ja raportoinnissa esiintyy eroja, jotka vaikeuttavat henkilöstöä ja palvelutuotantoa koskevien tietojen vertailua.

Kuntakohtaisista eroista huolimatta työryhmä toteaa johtopäätöksenä nykytilasta, että selvitysalueen kuntien henkilöstöasioita ja hallintorakennetta sekä tukipalveluja koskevat keskeiset edut ja haitat näyttäytyvät yleisesti ottaen varsin samankaltaisina. Näiltä osin yhteenvedonä työryhmä toteaa, että:

- hallintopalvelut sijaitsevat lähellä henkilöstöä, päättäjiä ja kuntalaisia ja vakiintuneiden hallintoprosessien ja yhteistyön toimivuus koetaan pääsääntöisesti melko hyväksi. Toisaalta toimivat prosessit ovat tyyppillisesti mallinnettavissa myös osaksi uusia rakenteita; oleellista on tunnistaa parhaat käytännöt ja onnistua muutosten läpiviennissä ja vakauttamisessa,
- kuntien käytössä olevat asianhallinta- ja muut tietojärjestelmät eivät nykytilanteessa tue käytännön kehittämistyötä eivätkä hallintorajat ylittävää yhteistyötä parhaalla mahdollisella tavalla,

- kuntien hallintorakenteet ovat osaamisen, tehtävienjaon ja kehittämisen näkökulmasta haavoittuvia:
 - nykyinen rakenne ei mahdollista ammatillisen erityisosaamisen kehittämistä,
 - etenkin pienemmissä kunnissa määrätty tyotehtävät kasautuvat liiaksi yksittäisille toimijoille,
 - sijaisjärjestelyt ovat etenkin pienemmissä yksiköissä vaikeasti järjestettävissä
 - palvelujen, henkilöstöjohtamisen ja osaamisen kehittämisresurssit ovat riittämättömät
- Henkilöstön osalta voidaan todeta, että henkilöstön ammatillinen perusosaaminen on hyvällä tasolla. Rekrytoinnin suhteen ei ole (muutamia ammattiryhmiä lukuun ottamatta) merkittäviä ongelmia ja myös henkilöstön pysyvyys on pysynyt kohtuullisen hyvänä, alueellisesta työvoimakilpailusta huolimatta. Henkilöstön erityisosaamisessa esiintyy kuitenkin puutteita eikä urakehitykseen ja työnkiertoon pystytä aina tarjoamaan riittävästi vaihtoehtoja,
- henkilöstön eläköitymisen on arvioitu jatkuvan varsin tasaisena ja jatkuvana ainakin seuraavat 10 vuotta. Selvitysalueen kuntien henkilöstöstä kaikkiaan noin 4000 henkilöä saavuttaa vuoteen 2022 mennessä henkilökohtaisen vanhuuseläkkeen ikärajan
- henkilöstö- ja taloushallinnon tukipalveluiden nykyisissä tuottamistavoissa on kuntien kesken eroja. Kolmessa kunnassa palvelut tuotetaan omana tuotantona; yhdessä palvelut hankitaan Taitoa Oy:ltä ja neljässä kunnassa ollaan päättämässä toimintojen mahdollisesta siirtämisestä Kunta Pro -osakeyhtiöön. Työryhmän näkemyksen mukaan henkilöstö- ja taloushallinnon toiminnot on perusteltua tuottaa nykyisiä kuntia suuremmissa yksiköissä. Tämä mahdollistaisi henkilöstöjohtamisen vahvemman ohjaamisen kuntapalveluiden kehittämisen ja esimiestyön tukemiseen,
- ruoka- ja siivouspalveluja tuotetaan kunnissa omana työtä ja ostopalveluina, ja palveluiden laatuun ollaan yleisesti ottaen tyytyväisiä. Toisaalta pienet yksiköt nähdään toiminnallisesti haavoittuviksi. Lisähaasteita luovat myös henkilöstön korkea keski-ikä ja lähivuosien investointitarpeet. Ruoka- ja siivouspalveluiden osalta olisi perusteltua käynnistää laaja-alaisempi seudullinen selvitystyö. Näiden tukipalveluiden keskittämisellä ja ennen kaikkea sopeuttamisella uuteen palveluverkkoon olisi työryhmän näkemyksen mukaan saavutettavissa todellista ja pitkäkestoista taloudellista hyötyä.

Lisäksi on huomioitava, että Keski-Uudenmaan kuntien yhdistymisselvitys etenee lähtökohteisesti muiden kuin hallinto, henkilöstö ja tukipalvelut -työryhmän laatimien selvitysten pohjalta. Tästä johtuen tämän työryhmän tekemät selvitykset on sovitettava suhteessa muiden työryhmien etenemisaikatauluun ja ryhmien tekemiin johtopäätöksiin. Esimerkiksi henkilöstöresursseja koskevat arviot on suhteutettava palvelujen järjestämistä koskeviin suunnitelmiin.

2.8 Kilpailukyky

Kilpaillukyky-työryhmän tehtävänä on kuntarakenteen tarkastelu kilpailukyyn näkökulmasta: elinkeinorakenne, työllisyys, työpaikat, hankinnat, elinkeinopalvelut, kanta metropolihallintoon kilpailukyyn ja työpaikkojen näkökulmasta.

Nykytila-analyysin johtopäätöksenä työryhmä toteaa, että selvityskunnat ovat kansallisesti suhteutettuna kilpailukykyisiä. Eri kilpailutekijöiden osalta kunnissa on melko suurta vaihte-

lua. Vaihtelut johtuvat kuntien sijainnista, historiasta ja kuntien tekemistä valinnoista. Kilpailukykyä tulisi aina suhteuttaa johonkin. Työryhmä on tehnyt tätä suhteessa pääkaupunkiseutuun ja kansalliseen tasoon. Selvityskuntien kilpailukyky suhteessa pääkaupunkiseutuun ja erityisesti kansainvälisiin verrokkeihin on varsin haasteellinen, mutta suhteessa Suomen muihin kuntiin erittäin kilpailukykyinen. Kilpailukykyä tulee myös arvioida suhteessa ihmisten ja yritysten tarpeisiin, jotka vaihtelevat yksilöllisesti.

Lisäksi työryhmä arvioi myös yksittäisten kuntien kilpailukyvyn nykytilaa ja toteaa, että selvityskunnat tarjoavat kohtuuhintaista asumista verrattuna pääkaupunkiseutuun, tällä helpotetaan yritysten työvoiman saatavuutta. Yleensäkin alueen sijainti on merkittävä kilpailuetu.

Nykytilanteessa kuntarajat ylittävä suunnittelu ja päätöksenteko ovat vaikeaa eikä asioita tarkastella alueellisesti. Tämä hajauttaa yhdyskuntarakennetta ja lisää mm. yksityisautoilua ja osaltaan kuormittaa ympäristöä.

Kuntarajat ylittävien kysymysten ratkaiseminen on hankalaa ja yksittäisten kuntien välinen kilpailu ei joissain tapauksissa edistä koko alueen etua (vrt kilpailu pks- kuntien kanssa). Pääsääntöisesti kuntien välinen kilpailu on kuitenkin eduksi. Nykytilanteen suurimpana ongelmana on alueellisen näkökulman puute.

Yksittäiset kunnat pystyvät toimimaan ketterästi verrattuna pääkaupunkiseudun kuntiin. Yrityksille pystytään luomaan nopealla aikataululla sopivia ratkaisuja. Reagointi on parhaimmillaan nopeaa ja toiminta asiakaslähtöistä. Pienet resurssit koetaan toisaalta ongelmana.

Kunnat ovat yksittäisinä toimijoina hyvin pystyneet vastaamaan yksilöllisiin vaihteleviin tarpeisiin. Keskeinen kysymys jatkoselvityksen näkökulmasta on, kykenemmekö yhtenä kokonaisuutena paremmin vastaamaan tulevaisuudessa esille nouseviin kysymyksiin ja erityisesti tarpeisiin, vai onko nykyinen malli joustavampi. Nykyisin kunnissa korostuu reaktiivisuus, kun suurempi kuntakoko antaisi mahdollisuuden toimia proaktiivisesti. Toimintatapamme on joka tapauksessa tänään nopeammin reagoiva kuin tiukasti keskusohjattavissa suurissa kaupungeissa.

3 TALOUS JA PALVELUVERKKO VUOSINA 2017 JA 2030, JOS KUNNAT JATKAVAT ERILLISINÄ

3.1 Talous⁴

Kuntien talouden kehitys on arvioitu painelaskennalla, missä menetelmänä käytetään sopeutettua trendiä. Laskenta osoittaa, että kuntakohtainen sopeutustarve vaihtelee 600 eur/as – 929 eur/asukas – jos sopeuttaminen toteutetaan vuosien 2014–2015 aikana ja sopeutus johtaa positiivisiin kuntakohtaisiin tuloksiin vielä kuluvan vuosikymmenen lopulla. Tämä tarkoittaa vastaavasti 3-5 veroprosenttiyksikön korotusta. Jos kunnat sopeuttavat toimintansa sopeuttamistarpeen mukaisesti, toimintaan ei jää enää paljon sopeuttamisen mahdollisuutta ainakaan yksin, varsinkin kun kuntien palvelurakenteet ylipäätään ovat jo nyt melko ohuet. Jäljelle jää käytännössä enää sopeuttaminen veroilla.

Sopeutustarve MEUR	TA 2014	TASU 2015	TASU 2016	Yhteensä	eur/as	vero-%
Hyvinkää	16,0	9,0	9,0	34,0	747	4,26
Järvenpää	10,0	10,0	8,0	28,0	719	3,75
Kerava	10,0	10,0	10,0	30,0	868	4,55
Mäntsälä	0,0	10,0	5,0	15,0	745	4,89
Nurmijärvi	11,0	15,0	10,0	36,0	892	4,74
Pornainen	3,0	1,0	0,0	4,0	781	5,11
Sipoo	6,0	5,0	0,0	11,0	594	3,06
Tuusula	13,0	12,0	10,0	35,0	929	4,70
Yhdistelmä	69,0	72,0	52,0	193,0	801	4,33

Taulukko. Kuntakohtainen sopeuttamistarve.

Yllä olevassa taulukossa on kuvattuna kuntakohtainen sopeuttamistarve, jos veroprosentit vakioidaan vuoden 2014 tasolle. Esimerkiksi Hyvinkään sopeutustarve olisi 34 miljoonaa euroa, mikä vastaa 747 euroa/asukas. Jos palvelurakenteeseen ei puututtaisi, saataisiin vastaava rahoitusvaikutus korottamalla tuloveroprosenttia 4,26 veroprosenttiyksiköllä. Pienin suhteellinen sopeutustarve olisi Sipoossa, 11 miljoonaa euroa, mikä vastaisi 594 euroa/asukas tai 3,06 veroprosenttiyksikköä.

Järvenpää on ainoa kunnista, jolla on valtuuston hyväksymä, jaksotettu sopeutusohjelma. Tämän ohjelman vaikutusta ei ole otettu huomioon yllä olevassa taulukossa, vaan kaikki kunnat ovat samassa asemassa. Kaikkien kuntien olisi kuitenkin laadittava mahdollisimman pian vähintään Järvenpään tasoinen, valtuuston hyväksymä ohjelma, johon kunnat sitoutuisivat. Tämä olisi ensimmäinen askel myös yhteisen kunnan sopeutuneeseen alkuun ja mahdollinen liitoksesta johtuva henkilöstörakenteen sementoituminen ei vaikeuttaisi uuden kunnan alkua. Eläköitymisen yms. varaan jäisivät erityisesti eri esimiestasojen purkamiset liitoksen toteuduttua.

⁴ Talousasiantuntija, HT Eero Laesterä, Perlacon Oy

Alla olevassa taulukossa ja sitä seuraavassa kuviossa on laskettu kuntakohtainen veroprosentti, jos kunnat sopeuttavat toimintaa vain veroprosentilla.

Veroprosentti	TP 2011	TP 2012	Tpe 2013	TA 2014	TASU 201	TASU 201	TE 2017	TE 2018	TE 2019	TE 2020	2020-13
Hyvinkää	19,25	19,25	19,25	20,25	21,25	22,25	23,25	23,25	23,50	23,75	4,50
Järvenpää	19,00	19,00	19,00	19,75	20,75	21,75	22,75	22,75	23,25	23,25	4,25
Kerava	18,75	18,75	18,75	19,00	20,00	21,00	22,00	23,00	23,50	23,50	4,75
Mäntsälä	19,75	19,75	19,75	19,75	20,75	21,75	22,75	23,75	23,75	24,25	4,50
Nurmijärvi	19,00	19,00	19,00	19,50	20,50	21,50	22,50	23,50	23,75	24,00	5,00
Pornainen	19,50	19,50	19,50	20,00	21,00	22,00	23,00	24,00	25,00	25,00	5,50
Sipoo	19,25	19,25	19,25	19,25	20,25	21,25	22,25	22,25	22,25	22,25	3,00
Tuusula	18,25	18,25	19,25	19,25	20,25	21,25	22,25	22,75	23,00	23,50	4,25
Yhdistelmä	18,96	18,96	19,13	19,57	20,57	21,57	22,57	23,07	23,07	23,07	3,93

Taulukko. Kuntakohtainen veroprosentti, jos kunnat sopeuttavat vain veroprosentilla.

Jos kunnat säilyvät itsenäisinä kuluvan vuosikymmenen loppuun, niiden veroprosentit kasvavat toimintoja sopeuttamatta 22–25 välillä ja ne ovat hyvin velkaisia. Erityisesti Keravan ja eräiden muiden kuntien vahvat konsernitaseet saattavat keventää rahoitustilannetta, tämä edellyttää kuitenkin omaisuuden realisoimista – mikä vastaavasti johtaa paineisiin tuloissa.

Vuoteen 2030 ulottuvat laskelmat tehdään, kun saadaan kuntien omat asukaslukuennusteet ja niiden taustalla olevat väestön ikärakenne-ennusteet. Nämä yhdistetään malliin, jolla voidaan laskea näiden parametrien vaikutus suunnitteilla olevaan valtionosuusuudistukseen. On kuitenkin aivan selvää, että vaikeimmassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien kyky toimia taloudellisesti itsenäisenä on muodostunut kestävämmäksi ja niiden veroprosentit alkaisivat kolmosella.

3.2 Kuntakohtaisten palveluverkkomallien lähtökohtia⁵

Taustaa

Päiväkoti-, esiopetus- ja kouluverkkoa on mallinnettu kolmen eri vaihtoehtoisen toteutustavan näkökulmasta – tiivis malli, väljä malli ja välimalli. Lähtökohtana on ollut tarkastella, kuinka vuoden 2012 verkko olisi voitu rakentaa toisin. Saadut kustannussäästöt perustuvat niin tilojen tehokkaampaan ja toimivampaan käyttöön kuin toimintojen tehostumiseen (laskennallisesti suuremmat opetusryhmäkoot) ja käyttöasteen kasvattamiseen.

Perusopetus

Alkutilanteen laskennallista opetusryhmäkokoja on saatu kasvatettua koulujen yksikkökokoja kasvattamalla. Yhden luokan perustamiskustannuksissa on huomioitu niin toteutuneet henkilöstökustannukset kuin muut kustannukset. Oppilashuolto ja aamu- ja iltapäivätoiminta ja laajennettu 11-vuotinen perusopetus on jätetty huomioimatta.

Esiopetus

Esiopetuksen osalta kunnan esiopetusryhmälukumäärää ja kasvattajahenkilökuntaa verrataan mitoituksen mukaisen optimitilanteeseen. Yhden esiopetusryhmän perustamiskustannuksissa on huomioitu niin toteutuneet henkilöstökustannukset kuin skaalautuvat muut kustannukset.

Päiväkoti

⁵ Palveluverkkoasiantuntija, tekniikan tohtori Heikki Lonka, Granlund Oy

Päiväkotien osalta laskennallista asiakasmäärää (lapsimäärää) on verrattu mitoituksen optimaaliseen tilanteeseen. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää käyttöastetta (toimintapäivien ja läsnäolopäivien erotus), jota on kasvatettu väljästä mallista tiiviiseen malliin. Yksityinen päiväkotitoiminta on jätetty huomioimatta.

3.3 Hyvinkää

Sopeutustarve vuoteen 2017 mennessä

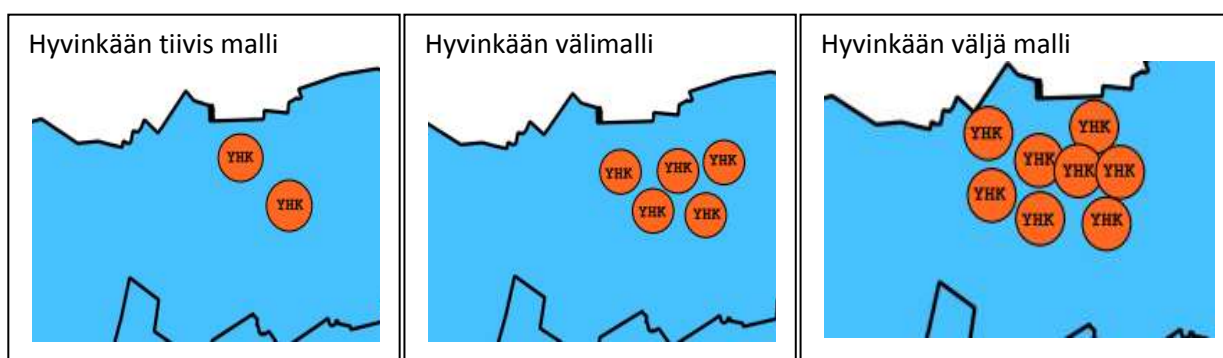
Yhteensä 34 miljoonaa euroa (747 euroa/asukas) ilman veronkorotusta, mikä tarkoittaa 4,26 veroprosenttiyksikköä.

Nykyinen palveluverkko ja sen optimaalinen vaikutus sopeuttamistarpeeseen

Hyvinkään palveluverkolle on tyypillistä suuri neliömäärä per oppilas sekä muita kuntia korkeammat oppilaskohtaiset ylläpidon kustannukset. Sen neliökohtaiset kustannukset ovat alhaiset.

Hyvinkään päivähoitoverkolle on tyypillistä päiväkotien suuri määrä ja pieni koko. Keskimääräisessä päiväkodissa ei ole edes kolmea ryhmää. Päiväkotien tilat ovat hyvin tiukasti mitoitettuja, jonka takia lapsikohtaiset kiinteistökulut eivät ole kovin suuret. Toiminnan kulut ovat toiseksi alhaisimmat vertailukunnista.

Hyvinkään palveluverkko on suhteellisen tehokas, joten tehostamispotentiaali on kohtuullinen. Hyvinkään verkosta on saatavissa säästöjä väljässä mallissa 4,8 M€ eli 106 euroa per asukas, välimallissa 6,4 M€ eli 139 euroa asukas ja tiiviissä mallissa 8,5 M eli 186 euroa per asukas. Neliöitä voidaan vähentää mallista riippuen 20 000 – 31 000 hum².

Kuva: Hyvinkään vaihtoehtoiset mallit

3.4 Järvenpää

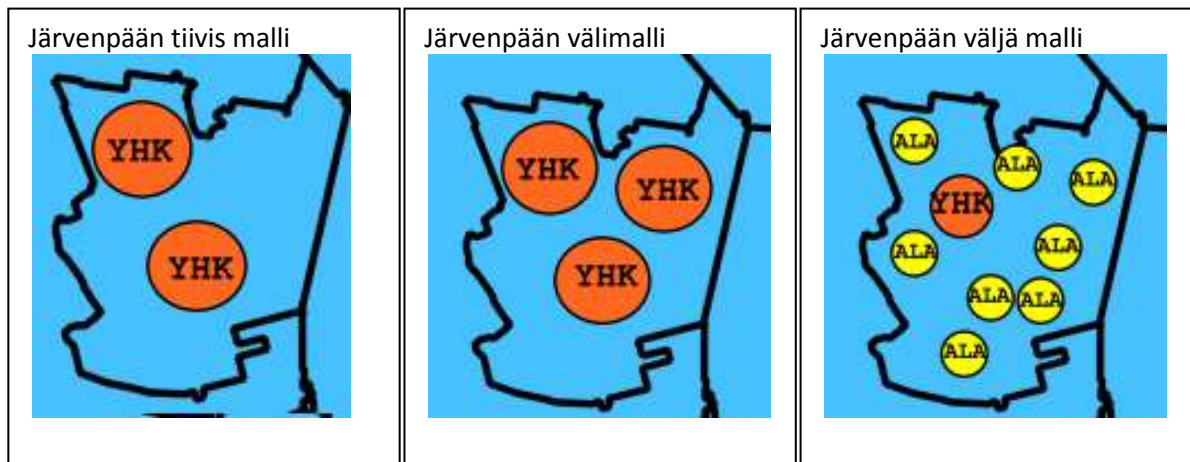
Sopeutustarve vuoteen 2017 mennessä

Yhteensä 28 miljoonaa euroa (719 euroa/asukas) ilman veronkorotusta, mikä tarkoittaa 3,75 veroprosenttiyksikköä. Järvenpään tasapainopaketti kattaa 60-70% tarpeesta.

Nykyinen palveluverkko ja sen optimaalinen vaikutus sopeuttamistarpeeseen

Järvenpään kouluverkolle on tyypillistä keskisuurten (100-299 oppilasta) koulujen suuri osuus sekä suuri oppilaskohtainen neliömäärä. Järvenpään ylä-asteet ovat vertailun kalleimpia. Suuresta neliömäärästä johtuen Järvenpään oppilaskohtaiset kiinteistöjen ylläpitomenot ovat vertailun toiseksi suurimmat vaikka sen neliökustannukset ovatkin kohtuulliset.

Järvenpään päiväkodit ovat vertailun suurimpia ja niiden tilamitoitus on vertailun toiseksi pienin. Järvenpään päiväkotitoiminnan kulut ovat vertailun alhaisimmat.

Kuva: Järvenpään vaihtoehtoiset mallit

Palveluverkosta on saatavissa säästöjä väljässä mallissa 2,6 M€ eli 65 euroa per asukas, välimallissa 5,2 M€ eli 130 euroa asukas ja tiiviissä mallissa 6,3 M€ eli 158 euroa per asukas. Neliötä voidaan vähentää malleissa n. 25 000 – 36 000 hu^m².

3.5 Kerava

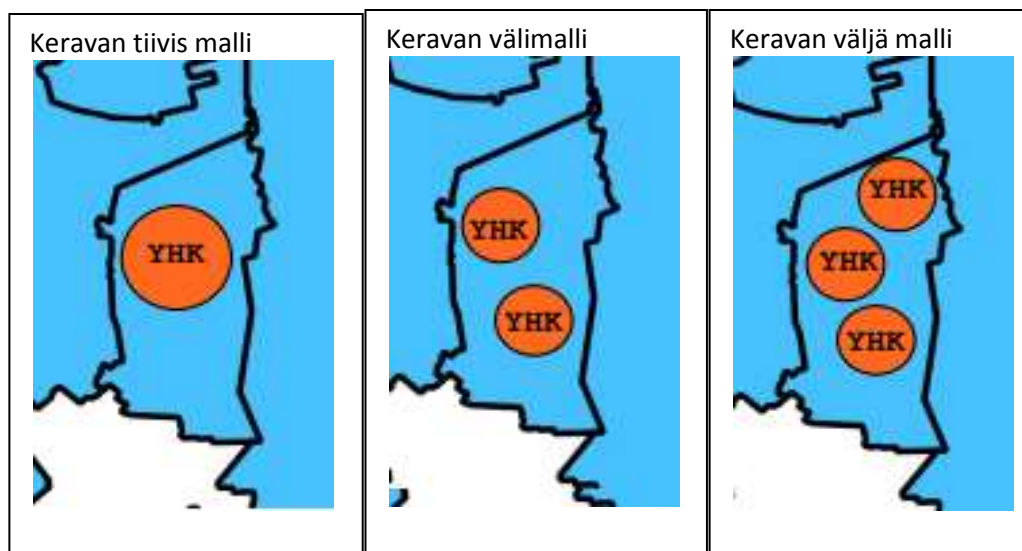
Sopeutustarve vuoteen 2017 mennessä

Yhteensä 30 miljoonaa euroa (868 euroa/asukas) ilman veronkorotusta, mikä tarkoittaa 4,55 veroprosenttiyksikköä.

Nykyinen palveluverkko ja sen optimaalinen vaikutus sopeuttamistarpeeseen

Keravan kouluverkolle on tyypillistä yli kolmensadan oppilaan koulujen suuri määrä, josta johtuen niiden keskikoko ei ole kovin suuri. Keravan oppilaskohtainen neliömäärä on pieni, sen neliökustannukset ovat edulliset joten oppilaskohtainen kiinteistöjen ylläpitomeno on vertailun pienin. Myös Keravan toimintamenot ovat vertailun edullisimpien joukossa. Keravan kouluissa on kyselyn mukaan paljon huonosta sisäilmasta johtuvia terveysongelmia.

Keravan päiväkotien tilojen mitoitus on koko vertailun pienin. Sen takia myös lapsikohtaiset kiinteistöjen ylläpitokulut ovat pienimmät. Keravan päivähoitomenot ovat vertailun halvimmasta päästä. Keskimääräinen keravalainen päiväkotiei ole kovin suuri.

Kuva: Keravan vaihtoehtoiset mallit

Keravan palveluverkko on nykyisellään melko tehokas, johtuen pitkälti pinta-alaltaan tiiviistä rakenteesta. Palveluverkosta on saatavissa säästöjä väljässä mallissa 3,1 M€ eli 90 euroa per asukas, välimallissa 3,6 M€ eli 104 euroa per asukas ja tiiviissä mallissa 4,1 M€ eli 119 per asukas. Neliöitä voidaan vähentää nykyisestä n. 13000- 14000 hum².

3.6. Mäntsälä

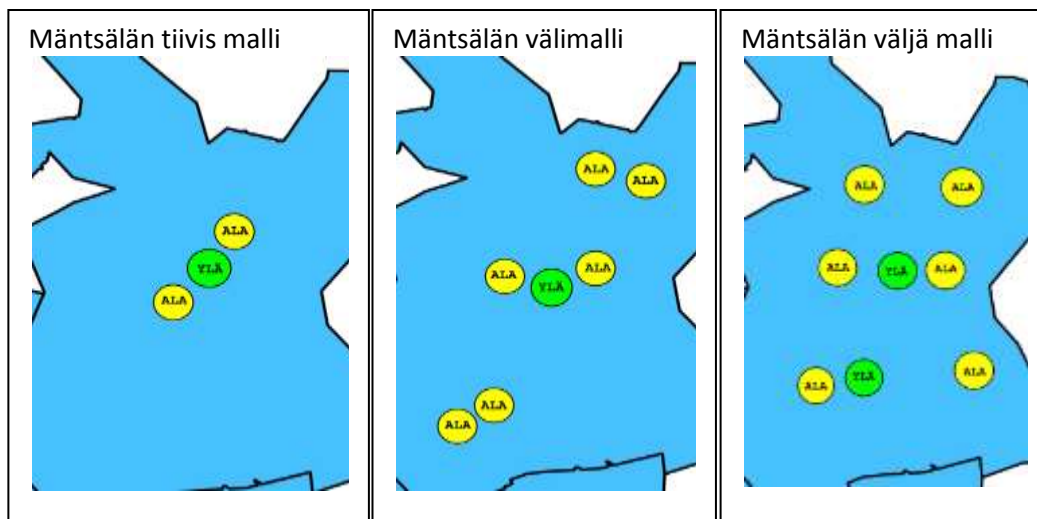
Sopeutustarve vuoteen 2017 mennessä

Yhteensä 15 miljoonaa euroa (745 euroa/asukas) ilman veronkorotusta, mikä tarkoittaa 4,89 veroprosenttiyksikköä.

Nykyinen palveluverkko ja sen optimaalinen vaikutus sopeuttamistarpeeseen

Mäntsälän kouluverkolle on tyypillistä pienten ja keskisuurten koulujen suuri määrä. Alle puolet oppilaista on yli kolmensadan oppilaan kouluissa. Mäntsälän koulujen oppilaskohtainen pinta-ala on pieni, joten sen oppilaskohtainen kiinteistöjen ylläpitomeno on vertailun toiseksi alhaisin. Pienestä koulukoosta johtuen toiminnan kustannukset ovat korkeita, yläasteiden osalta vertailun toiseksi korkeimmat.

Mäntsälän päiväkodit ovat suhteellisen pieniä. Mäntsälän päiväkotikiinteistöjen ylläpitomenot per neliö ovat vertailun suurimmat.

Kuva: Mantsälän vaihtoehtoiset mallit

Mantsälän palveluverkosta on saatavissa säästöjä väljässä mallissa 2,0 M€ eli 99 euroa per asukas, välimallissa 3,6 M€ eli 179 euroa per asukas ja tiiviissä mallissa 4,7 M€ eli 233 euroa per asukas. Neliöitä voidaan vähentää nykyisestä n. 13000 – 20500 hum².

3.7 Nurmijärvi

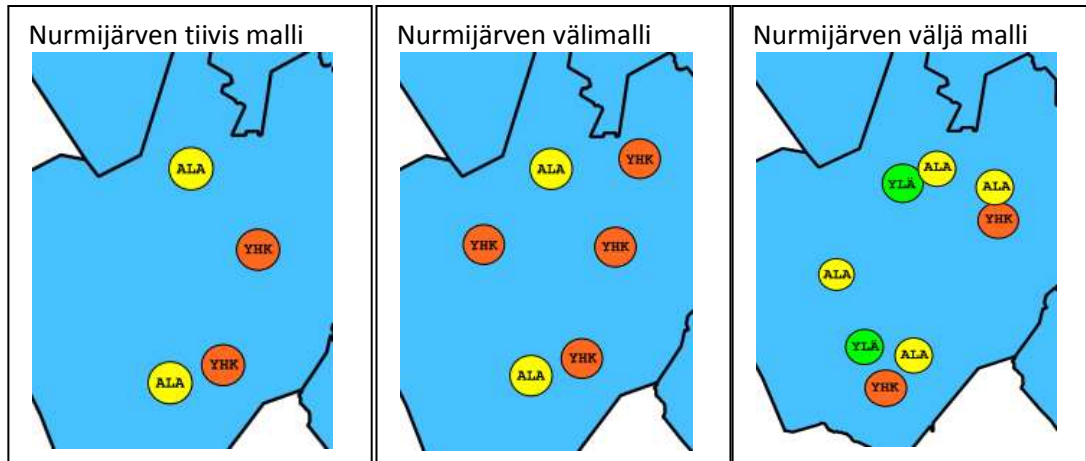
Sopeutustarve vuoteen 2017 mennessä

Yhteensä 36 miljoonaa euroa (892 euroa/asukas) ilman veronkorotusta, mikä tarkoittaa 4,74 veroprosenttiyksikköä.

Nykyinen palveluverkko ja sen optimaalinen vaikutus sopeuttamistarpeeseen

Nurmijärven kouluverkolle on tyypillistä koulujen määrä ja pienten, alle sadan oppilaan koulujen suuri osuus. Nurmijärvellä on pienissä kouluissa enemmän oppilaita kuin missään muussa vertailun kunnassa. Koska Nurmijärvellä on kokonaisuudessaan eniten oppilaita, sillä ei kuitenkaan pienissä kouluissa opiskelevien suhteellinen määrä ole muita suurempi. Nurmijärven neliökohtaiset kiinteistöjen ylläpitomenot ovat vertailun kolmanneksi korkeimmat.

Nurmijärven päivähoidon toiminnan menot ovat vertailun suurimmat ja sen kiinteistöjen ylläpitomenot per lapsi kolmanneksi suurimmat. Päiväkodit ovat tiloiltaan väljästi mitoitettut.

Kuva: Nurmijärven vaihtoehdotiset mallit

Nurmijärven palveluverkosta on saatavissa säästöjä väljässä mallissa 8,5 M€ eli 207 euroa per asukas, välimallissa 12,7 M€ eli 309 euroa per asukas ja tiiviissä mallissa 15,9 M€ eli 387 euroa per asukas. Neliöitä voidaan vähentää nykyisestä n. 29000 – 39000 hu².

3.8 Pornainen

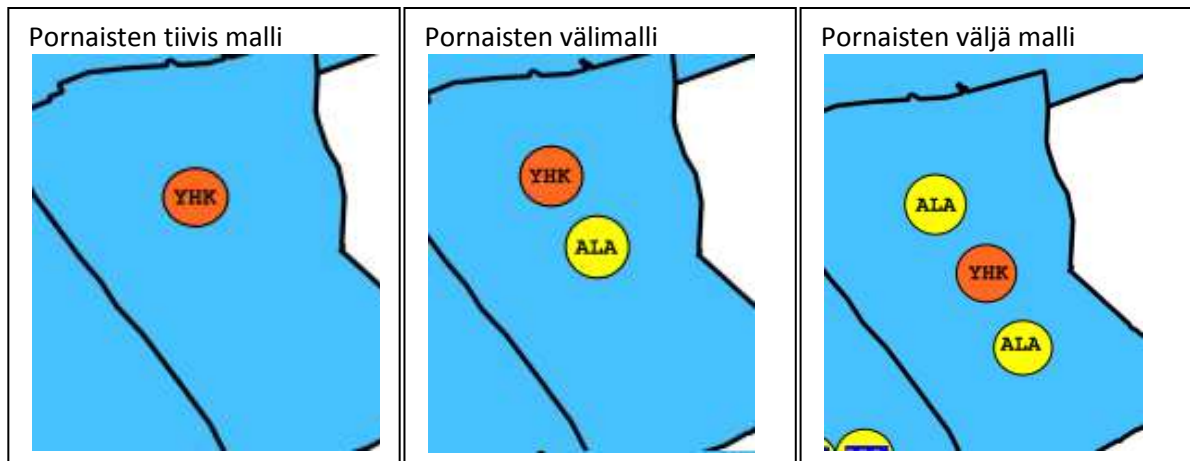
Sopeutustarve vuoteen 2017 mennessä

Yhteensä 4 miljoonaa euroa (781 euroa/asukas) ilman veronkorotusta, mikä tarkoittaa 5,11 veroprosenttiyksikköä.

Nykyinen palveluverkko ja sen optimaalinen vaikutus sopeuttamistarpeeseen

Pornaisten kouluissa on tilaa oppilasta kohden eniten vertailun kunnista. Koska sen neliökoh-
taiset kiinteistöjen ylläpitokoulut ovat vertailun toiseksi alhaisimmat, ovat sen oppilaskoh-
tiset kiinteistöjen ylläpitomenot vertailun keskiarvossa. Pornaisten ala-asteiden oppilaskoh-
tiset toiminnan kulut ovat vertailun kalleimmat. Vaikka Pornaisissa on yksi suuri koulu, on silti
sen oppilaista suurempi osuus pienissä alle sadan oppilaan kouluissa kuin kellään muulla ver-
tailun kunnalla.

Pornaisten päiväkotien tilat ovat vertailun väljimmät. Pornaisten neliökustannukset ovat ver-
tailun edullisimmasta päästä, mutta lapsikohtaiset kulut ovat vertailun kolmanneksi kalleim-
mat.

Kuva: Pornaisten vaihtoehtoiset mallit

Pornaisten palveluverkosta on saatavissa säästöjä väljässä mallissa 1,0 M€ eli 194 euroa per asukas, välimallissa 1,2 M€ eli 242 euroa per asukas ja tiiviissä mallissa 1,5 M€ eli 301 euroa per asukas. Neliöitä voidaan vähentää nykyisestä n. 7000 – 8000 hm^2 .

3.9 Sipoo

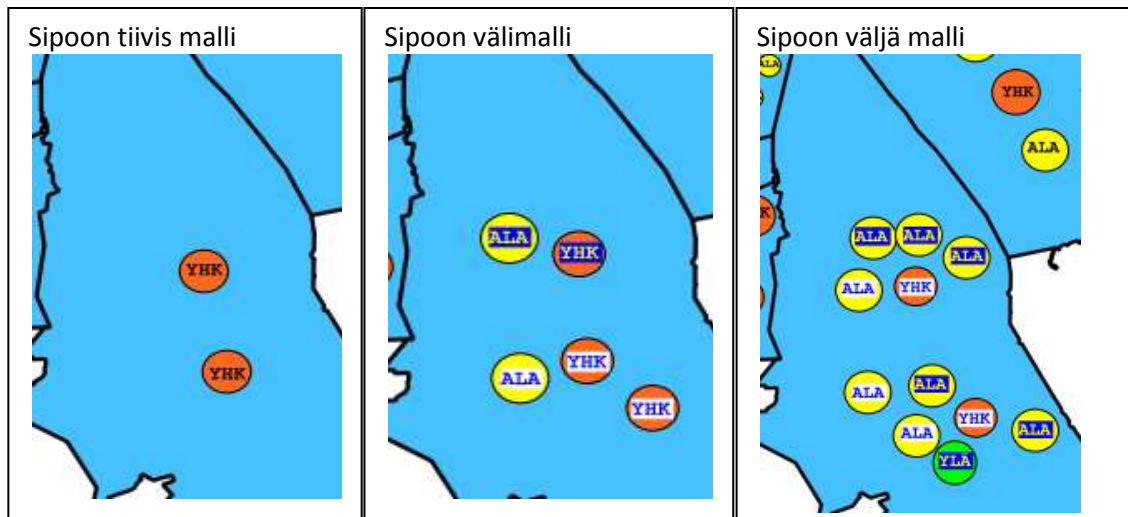
Sopeutustarve vuoteen 2017 mennessä

Yhteensä 11 miljoonaa euroa (594 euroa/asukas) ilman veronkorotusta, mikä tarkoittaa 3,06 veroprosenttiyksikköä.

Nykyinen palveluverkko ja sen optimaalinen vaikutus sopeuttamistarpeeseen

Sipoossa on paljon kouluja ja erikoisesti pienten ja keskisuurten koulujen osuus on suuri. Sipoossa on neljänneksi eniten neliöitä per oppilas. Kun myös kiinteistöjen ylläpitomenot ovat suuret per neliö, ovat Sipoon oppilaskohtaiset kustannukset vertailun suurimmat. Sipoon kiinteistömenojen osuus opetustoiminnan menoista on merkittävä.

Sipoossa on vertailun pienimmät päiväkodit. Keskimääräinen päiväkotitila on alle kahden ryhmän kokoinen. Sipoon päiväkotien lapsikohtainen tila on vertailun keskiarvoa, sen kiinteistömenot per neliö ovat vertailun neljänneksi korkeimmat ja lapsikohtaiset kiinteistömenot ovat hieman keskiarvon yläpuolella. Toiminnan menot ovat toiseksi suurimmat.

Kuva: Sipoon vaihtoehtoiset mallit

Sipoon palveluverkosta on saatavissa säästöjä väljässä mallissa 4,0 M€ eli 214 euroa per asukas, välimallissa 5,4 M€ eli 289 euroa per asukas ja tiiviissä mallissa 6,8 M€ eli 365 euroa per asukas. Neliöitä voidaan vähentää nykyisestä n. 19000 – 27000 hum².

3.10 Tuusula

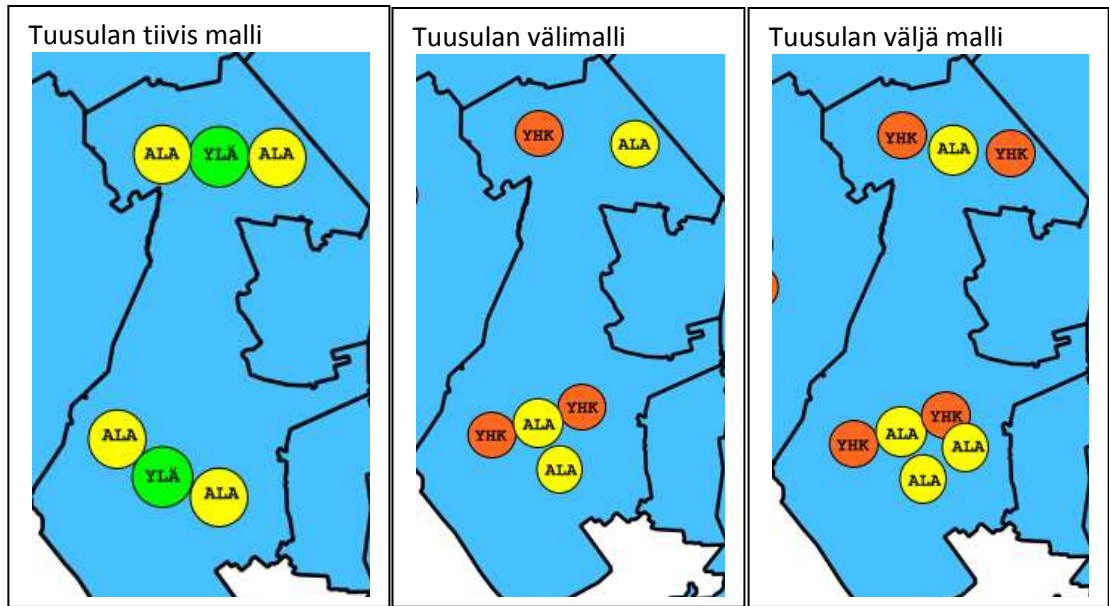
Sopeutustarve vuoteen 2017 mennessä

Yhteensä 35 miljoonaa euroa (929 euroa/asukas) ilman veronkorotusta, mikä tarkoittaa 4,70 veroprosenttiyksikköä.

Nykyinen palveluverkko ja sen optimaalinen vaikutus sopeuttamistarpeeseen

Tuusulan kouluverkosta voi sanoa, että se lähes kaikilla tavoilla tarkasteltuna edustaa vertailun kuntien keskiarvoa. Sen tilojen väljyys ja neliöhinnat ovat hieman keskiarvon alapuolella. Toiminnan kulut ovat hieman keskiarvoa suuremmat.

Tuusulan päiväkodit ovat suhteellisen pieniä ja ne on mitoitettu vertailun keskiarvoa vastaavasti. Ylläpitomenot per neliö ja per lapsi ovat hieman vertailun keskiarvon yläpuolella. Toiminnan menot ovat alle keskiarvon.

Kuva: Tuusulan vaihtoehtoiset mallit

Tuusula palveluverkosta on saatavissa säästöjä väljässä mallissa 5,2 M€ eli 138 euroa per asukas, välimallissa 6,9 M€ eli 183 euroa per asukas ja tiiviissä mallissa 8,3 M€ eli 220 euroa per asukas. Neliöitä voidaan vähentää nykyisestä n. 36000 – 42500 hum².

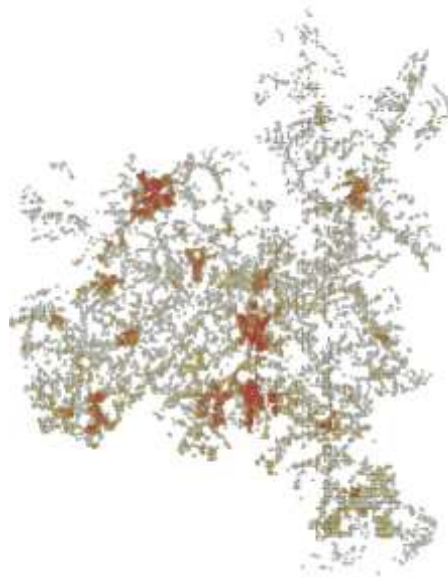
4 KESKI-UUDENMAAN UUDEN KAUPUNGIN VISIO: ÄLYKÄS, VERKOSTO-MAINEN KAUPUNKI

Poliittinen ohjausryhmä hyväksyi kokouksessaan 23.10.2013 uuden kaupungin vision selvi-tyksen jatkovalmistelun pohjaksi. Lisäksi ohjausryhmä päätti tarvittaessa palata vision selvi-tyksen väliraporttivaiheen jälkeen.

Uuden kaupungin vision tunnus on älykäs, verkostomainen kaupunki.

Älykäs kaupunki on kilpailukykyinen vahvojen keskusten verkosto

- Keski-Uudenmaan uusi kaupunki yhdistää alueen keskukset toimivaksi verkostoksi
- Ketterästi ja älykkäästi toimiva kaupunki hyödyntää uutta teknologiaa ja on kilpailu-kykyinen sekä vetovoimainen mahdollisuuksien luoja
- Vahvat paikalliset identiteetit, loistava sijainti sekä laaja alue luovat yhdessä houkut-televan toimintaympäristön ja monia vaihtoehtoja asukkaille ja yrityksille

Kuva. Keski-Uudenmaan kuntien alueella on useita keskustoja.

Kilpailukyky luo pohjaa kestäväälle taloudelle ja palveluille

- Vahvistuva kilpailukyky turvaa kunnan talouden perustaa
- Palvelut muotoillaan joustavasti ja asiakaslähtöisesti uusia ratkaisuja kehittäen
- Asukkaita kannustetaan vastuullisuuteen ja omatoimisuuteen
- Uusi toimintakulttuuri kannustaa henkilöstöä luoviin ratkaisuihin

Monikeskuksisuus on mahdollisuus

- Yrityksille ja asukkaille tarjotaan taajamien erikoistumisen ja vahvistuvien vetovoimatekijöiden kautta enemmän vaihtoehtoja sopivan kotipaikan löytämiseen
- Vaihtoehtoja ja tilaa on tarjolla myös kansainvälisille toimijoille ja monikulttuurisuudelle
- Vahvistuvien keskusten muodostama verkosto mahdollistaa kunnanosaohallinnon kehittämisen ja lähidemokratian toteutumisen

Ensimmäinen aitoon kunnanosaohallintoon perustuva malli Suomessa!

- Päätöksenteko tehostuu yhdessä valtuustossa, joka luo puitteet ja pelisäännöt lähidemokratialle
- Kunta järjestää lähipalvelut lähellä asukasta, kunkin alueen omat tarpeet huomioon ottaen
- Keskitetyt ja lähipalvelut määritellään tarkoituksenmukaisella tavalla

Vision yhteydessä määriteltiin uuden kaupungin kilpailuedut. Niitä ovat:

- sijainti
- vahva talous suhteessa muihin kuntiin
- mahdollisuudet tarjota erilaisia asumisvaihtoehtoja
- vahvat paikalliset identiteetit ja historia
- erilaiset alueelliset yhdyskuntarakenteet (tiivis kaupunki-maaseutu)
- luonto ja kulttuurimaisemat
- turvallinen ympäristö
- asumisen hintataso
- rohkea maankäytön suunnittelu, uusien alueiden hyödyntäminen
- monipuolinen tonttitarjonta
- sijoittumismahdollisuuksien vaihtoehdot
- tehokkaasti järjestetyt julkiset ja yksityiset palvelut
- kansainvälisen kokoluokan kaupunki.

5 KESKI-UUDENMAAN UUDEN KAUPUNGIN TALOUSNÄKYMÄT SEKÄ PALVELUVERKON MAHDOLLISUUDET

5.1 Sopeuttamistarve vuosina 2017 ja 2030⁶

Jos kunnat solmivat liitoksen vuonna 2017, niiden olisi pitänyt sopeuttaa toimintaansa jo ennen liitoksen toteuttamista. Tätä periaatetta voitaisiin vahvistaa kirjoittamalla se liitossopimukseen, jossa kuvataan, millaisessa talouden tilassa liitos voi lopullisesti toteutua. Yhdistymishallitus valvoisi tätä. Näin kunnat osallistuisivat myös toiminnallisesti tasapuolisesti uuden kunnan syntyyn ja kuntalaisten palvelurakenteet eri puolilla uutta kuntaa olisivat jo valmiiksi tasapuoliset.

Sopeutustyö on optimitilaan nähden kuitenkin kesken ja palvelurakenne joiltakin osiltaan uudistamatta, koska sopimuksessa sovittaisiin, että palvelurakenne uudistetaan lopullisesti liitoksen toteutumisen jälkeen.

Liitoksen seurauksena valtionosuudet eivät todennäköisesti vähene. Myös tiedossa oleva valtionosuusuudistus ei olennaisesti vaikuta kuntien talouteen. Todennäköinen vähenemättömyys johtuu siitä, että kuntajoukosta kahta kuntaa lukuun ottamatta kunnat tasaavat verotuloja. Kunnat saisivat kymmenen miljoonaa euroa yhdistymisavustusta, mikä maksettaisiin kolmena vuonna peräkkäin. Avustuksen merkitys kokonaisuudessa on hyvin pieni ja kuluu todennäköisesti fuusion järjestelyihin.

Liitoksen toteuduttua aletaan sopeuttaa palvelurakennetta ja erityisesti alemman, keski- ja ylemmän johdon työntekijöitä ja keskittämällä erityisesti hallintoa saadaan tehostettua toimintoja. Samalla saadaan hallintorakennuksia realisoitua joko rakennuksina tai niiden tontteina. Tuotantorakennuksia jouduttaneen jossain määrin rakentamaan uudestaan, minkä vuoksi uusi kaupunki aluksi velkaantuu. Granlundin arvion mukaan investointien takaisinmaksuaika on niin lyhyt, että velkaantuminen on lyhytaikaista.

Liitoshetkellä taloudellisesti vahvimmat kaupungit pystyisivät kantamaan ja turvaamaan liitoshetkellä heikoimpien kuntien kuntalaisten palvelut järkevillä veroprosenteilla. Näille kunnille liitos olisi hyvin positiivinen asia, ne saivat turvatut palvelut huomattavasti itsenäisyysvaihtoehtoa edullisemmalla veroprosentilla. Matalimman veroprosentin kaupungit joutuisivat aluksi maksamaan hieman itsenäisyysvaihtoehtoa korkeampaa veroprosenttia, mikä kuitenkin järkevän sopeutuksen ja toimintojen kehittymisen jälkeen alkaisi painua itsenäisyysvaihtoehdon alapuolella.

Alla oleviin taulukoihin on koostettu neljä eri laskentavaihtoehtoa: verotasapaino (jolloin kunta ei sopeuta, mutta lisää tuloja veroprosenttia nostamalla, lisärahoitustarve kerätään velkaantumalla); velkatasapaino (jolloin kunta ei sopeuta eikä nosta veroprosentteja, puuttuva rahoitus kerätään vain velkaantumalla); Sopeutus 2014–2016 (kunta ei nosta veroprosenttiaan ja koettaa sopeuttaa talouden positiiviseksi vain toimintakatteen keinoin) ja Sopeutus 2014–2016 ja 2017–2025 (Kunta sopeuttaa mahdollisimman paljon itsenäisyyden viimeisinä vuosina ja 7 miljoonaa euroa vuodessa liitoksen toteutumisen jälkeen). Kaikissa vaihtoehdoissa investointitaso laskentakauden lopulla vaikuttaa liian pieneltä, varsinkin jos kuntien ennakoima väestön kasvu on suurempi kuin nyt käytössä olevassa ennusteessa.

⁶ Talusasiantuntija, HT Eero Laesterä, Perlacon Oy

Verotasapaino johtaisi sinänsä tasapainoiseen tilanteeseen, mutta lienee kansantaloudellisesti väärä keino. Verotasapainossa nettolainan määrä kääntyisi tarkastelukauden lopulla laskuun. Velkatasapaino on tasapainovaatimuksenkin perusteella mahdoton ratkaisu ja osoittaa, että vahvatkin taseet murtuvat, jos taloutta johdetaan huonosti. Tämä tarkoittaisi kahdeksan kunnan alueella sitä, että taseen alijäämä painuisi kriisirajojen alle jo 2017/2018.

Varsinaiset sopeutusvaihtoehdot osoittavat tasapainottomuuden suuruuden. Ensimmäinen vaihtoehto, jossa kunta tasapainottaisi itse tarvittavan määrän ennen liitosta, on käytännössä mahdottomuus, mutta osoittaa sen, että nopeasti sopeuttamalla kunta ei velkaannu vaan jopa pystyy maksamaan lainaansa pois. Näin nopea sopeuttaminen on siis todennäköisesti mahdotonta. Osittainen itsesopeutus ja uudessa kunnassa sopeutus on tasapainoinen ja todennäköisesti johdonmukaisempi vaihtoehto. Tämäkin osoittaa hyvin, kuinka pidemmälle ajalle jaksotettu tasapainotus pitää nettolainan määrän vakaana, ei kuitenkaan laskevana niin kuin nopealla sopeutuksella.

Verotasapaino										
	TP 2011	TP 2012	Tpe 2013	TA 2014	TASU 2015	TASU 2016	TE 2017	TE 2018	TE 2019	TE 2020
Veroprosentit	18,96	18,96	19,13	19,57	20,57	21,57	22,57	23,07	23,07	23,07
Nettolaina %:ia	7,1	7,9	9,2	10,9	12,7	14,0	13,4	12,2	11,3	10,7
Nettolaina eur/as	1 268	1 456	1 756	2 076	2 504	2 835	2 809	2 670	2 568	2 519
Ali/ylijäämä	1 334	1 306	1 197	1 151	912	743	705	784	832	833
Velkatasapaino										
	TP 2011	TP 2012	Tpe 2013	TA 2014	TASU 2015	TASU 2016	TE 2017	TE 2018	TE 2019	TE 2020
Veroprosentit	18,96	18,96	19,13	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48
Nettolaina	7,1	7,9	9,2	11,0	13,8	17,0	19,2	21,3	23,6	26,1
Nettolaina eur/as	1 268	1 456	1 756	2 093	2 722	3 442	4 035	4 656	5 352	6 138
Ali/ylijäämä	1 334	1 306	1 197	1 133	695	136	-522	-1 202	-1 951	-2 786
Sopeutus 2014-2016										
	TP 2011	TP 2012	Tpe 2013	TA 2014	TASU 2015	TASU 2016	TE 2017	TE 2018	TE 2019	TE 2020
Veroprosentit	18,96	18,96	19,13	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48
Nettolaina	7,1	7,9	9,2	9,5	9,5	8,9	7,5	6,0	4,8	3,8
Nettolaina eur/as	1 268	1 456	1 756	1 812	1 871	1 805	1 569	1 312	1 080	886
Ali/ylijäämä	1 334	1 306	1 197	1 414	1 546	1 773	1 945	2 142	2 320	2 466
Sopeutus 2014-2016 ja 2017-2025										
	TP 2011	TP 2012	Tpe 2013	TA 2014	TASU 2015	TASU 2016	TE 2017	TE 2018	TE 2019	TE 2020
Veroprosentit	18,96	18,96	19,13	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48
Nettolaina	7,1	7,9	9,2	9,4	10,1	10,6	10,1	9,4	8,8	8,3
Nettolaina eur/as	1 268	1 456	1 756	1 798	1 987	2 144	2 114	2 050	1 993	1 958
Ali/ylijäämä	1 334	1 306	1 197	1 428	1 429	1 434	1 399	1 404	1 407	1 394

Yksin ja yhdessä –sopeutusvaihtoehto on kuvattu myös seuraavalla sivulla olevaan taulukoon. Todennäköisintä on, että uusi kunta aloittaisi taktisesti matalammalla veroprosentilla ja joutuisi sopeuttamaan tämän vuoksi melko paljon jo toiminnan alussa.

Taulukko. Sopeutus 2014–2016 ja 2017–2025 (Kunta sopeuttaa mahdollisimman paljon itsenäisyyden viimeisinä vuosina ja 7 miljoonaa euroa vuodessa liitoksen toteutumisen jälkeen)

Yhdistelmä															
	TP 2011	TP 2012	Tpe 2013	TA 2014	TASU 2015	TASU 2016	TE 2017	TE 2018	TE 2019	TE 2020	TE 2021	TE 2022	TE 2023	TE 2024	TE 2025
Asukasluku	240 837	242 738	245 557	247 881	250 204	252 538	254 892	257 247	259 611	261 949	264 267	266 549	268 779	270 950	273 056
Verotettava tulo	4 294 762	4 452 329	4 682 028	4 728 830	4 928 359	5 110 257	5 354 512	5 610 440	5 878 602	6 159 580	6 453 989	6 762 469	7 085 694	7 424 368	7 779 229
Muutos-%		3,67 %	5,16 %	1,00 %	4,22 %	3,69 %	4,78 %	4,78 %	4,78 %	4,78 %	4,78 %	4,78 %	4,78 %	4,78 %	4,78 %
Veroprosentti	18,96	18,96	19,13	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48	19,48
Toimintakate	-1 005 547	-1 073 928	-1 133 982	-1 124 861	-1 151 934	-1 185 823	-1 245 350	-1 308 216	-1 374 609	-1 444 726	-1 518 778	-1 596 983	-1 679 576	-1 766 803	-1 858 923
Muutos		6,80 %	5,59 %	-0,80 %	2,41 %	2,94 %	5,02 %	5,05 %	5,08 %	5,10 %	5,13 %	5,15 %	5,17 %	5,19 %	5,21 %
Sopeutus			0	-72 500	-35 800	-30 500	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Verotulot	914 674	934 217	995 411	1 022 645	1 066 315	1 099 218	1 151 581	1 205 977	1 262 986	1 322 737	1 385 362	1 451 004	1 519 810	1 591 935	1 667 543
Valtionosuudet	193 431	198 393	194 444	182 835	173 980	182 712	184 673	202 844	211 032	216 686	229 001	242 017	255 773	270 310	285 673
Yhdistymisavustus							4 000	3 000	3 000						
Rahoitustuotot ja -kulut	617	1 791	-1 929	-2 918	-3 721	-4 633	-5 042	-4 903	-4 692	-4 551	-4 460	-4 369	-4 287	-4 223	-4 189
Vuosikate	103 175	60 473	53 944	77 701	84 641	91 475	85 862	95 703	94 718	90 145	91 126	91 669	91 719	91 218	90 104
Poistot	66 861	69 924	77 443	78 544	83 766	89 604	91 429	91 001	90 636	90 331	90 082	89 887	89 741	89 642	89 585
Ylijäämä/alijäämä	35 216	-8 631	-23 034	60 193	3 534	4 530	-5 567	4 702	4 082	-186	1 044	1 782	1 978	1 577	519
Kumulatiivinen ylij./alij.	321 394	316 927	293 893	354 087	357 620	362 150	356 584	361 285	365 367	365 181	366 225	368 007	369 984	371 561	372 080
Kumulatiivinen ylij./alij./as	1 334	1 306	1 197	1 428	1 429	1 434	1 399	1 404	1 407	1 394	1 386	1 381	1 377	1 371	1 363
Nettoinvestoinnit	83 520	84 236	125 092	75 993	124 708	124 190	83 316	84 086	84 858	85 623	86 380	87 126	87 855	88 565	89 253
Lainakanta 1000 eur	370 346	413 692	495 157	536 460	587 617	631 362	628 346	616 260	605 931	600 939	595 724	590 713	586 379	583 256	581 936
Nettolaina 1000 eur	305 486	353 438	431 272	445 614	497 241	541 455	538 908	527 291	517 432	512 909	508 164	503 621	499 757	497 103	496 253
Nettolaina eur/as	1 268	1 456	1 756	1 798	1 987	2 144	2 114	2 050	1 993	1 958	1 923	1 889	1 859	1 835	1 817
Nettolaina veroprosenttia	7,11	7,94	9,21	9,42	10,09	10,60	10,06	9,40	8,80	8,33	7,87	7,45	7,05	6,70	6,38

5.2 Kolme optimaalisinta palveluverkkovaihtoehtoa ja niiden vaikutus sopeuttamistarpeeseen⁷

5.2.1 Yleistä

Koko terveyskeskus-, koulu- ja päiväkotiverkosta on seuraavassa esitelty kolme mahdollista optimaalista verkkoa, joihin voidaan siirtyä pidemmän aikavälin kuluessa vaiheittain jos kuntien talouden sopeuttaminen niin vaatii.

Lähtökohtana on ollut tarkastella, kuinka vuoden 2012 verkko olisi voitu rakentaa toisin, jos uusi kaupunki olisi ollut olemassa.

Varhaiskasvatus ja perusopetus

Päiväkotihoidon osalta esitettävät mallit on mitoitettu nykyisten kuntien noin 8870 päiväkotiasiakkaan ja noin 2700 esioppilaan tarpeiden mukaisesti. Vuonna 2012 alle 3-vuotiaita päiväkotihoidossa oli 1696 lasta ja osa-aikaisessa hoidossa yhteensä 1414 asiakasta. Esioppilaisista pelkässä esiopetuksessa oli 694 esikoululaista. Vuonna 2012 tarkasteltavissa kunnissa oli tässä tarkastelussa perusopetuksen oppilaita yhteensä 28535, joista yläkoululaisia oli yhteensä 9567.

Kaikki esitettävät mallit on toteutettu campus-mallin mukaisesti, joissa niin päiväkotit, esiopetus kuin perusopetusyksiköt sijaitsevat tiiviisti toistensa lähellä. Oppilashuoltoa ja laajennettua 11-vuotista perusopetusta varten tulevat yksiköt tarvitsevat hieman lisätilaa, jota tässä mallissa ei ole otettu huomioon. Aamu- ja iltapäivähoitoa on mahdollista järjestää olemassa olevissa kiinteistöissä. Henkilömenojen osalta lähtökohtana on nykyinen palkkarakenne: joko palkkoja ei harmonisoida ollenkaan tai ne harmonisoidaan keskiarvoon.

Terveysasemat

Terveysasemaverkon edullisempia kustannuksia olisi saavutettavissa fyysisen toimitilaverkon ratkaisuin. Huomiota on kuitenkin kiinnitettävä myös terveysasemien toiminnallisiin ratkaisuihin, kuten päivystyksen toteuttamiseen, lääkäri- hoitajatyönjaon kehittämiseen ja sitä kautta optimoituun lääkäriyövoiman käyttöön ja vastaanottotyön lisäämiseen sekä kalliiden ostopalveluna toteutettujen lääkäripalvelujen karsimiseen.

Erityisesti Tuusulan, Nurmijärven ja Hyvinkään terveysasemaverkkojen tiivistämisellä voi suoraan ajatella olevan vaikutusta kustannuksiin. Tuusulasta ja Nurmijärveltä kustannuksia nostavia toiminnallisia syitä ei ole löydettävissä, joten kustannuksia nostavana tekijänä on pidettävä terveysasemaverkon väljyyttä.

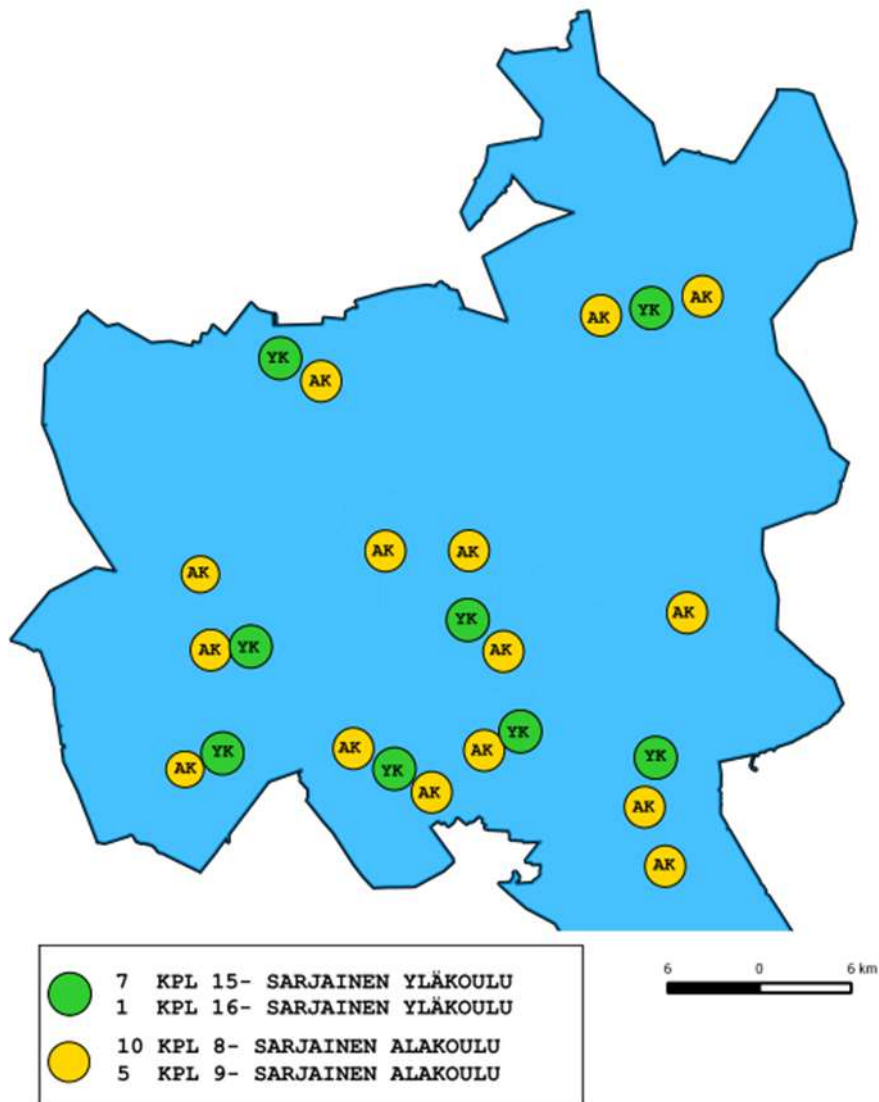
Suoraa laskennallista pelkästään terveysasemaverkon tiheyteen pohjautuvaa laskentamallia on edellä mainituista syistä vaikea toteuttaa. Tässä laskennassa pohjaututaan siis alueen tehokkaimman kunnan toimintamalliin (Järvenpää) ja mahdollinen kustannusten optimi on laskettu tämän mallin pohjalta. Toisin sanoen on laskettu, millä kustannuksilla alueen väestöpohjaa olisi mahdollista palvella, jos palvelut olisi järjestetty Järvenpään nykyisellä mallilla. Alueelle on myös luotu 3 eri mallia, joissa päiväaikainen toiminta sekä päivystys iltaisin ja viikonloppuisin toteutettaisiin nykyisestä poiketen. Yöpäivystys säilyisi ennallaan nykyisissä päivystysyksiköissä (Hyvinkää, Peijas, Itä-Uudenmaan yhteispäivystys)

⁷ Palveluverkkoasiantuntija, tekniikan tohtori Heikki Lonka, Granlund Oy

5.2.1 Tiivis malli

Tiiviissä mallissa on 23 koulua ja 38 päiväkotia. Mallivaihtoehdossa on kymmenen 8-sarjaista alakoulua, viisi 9-sarjaista alakoulua ja kahdeksan yläkoulua, joista seitsemän on 15-sarjaisia ja yksi 16-sarjainen. Päiväkotiyksiköitä on 38, ja ne on mitoitettu 250 lapselle. Esiopetustoiminta on järjestetty jokaisen alakoulun ja päiväkodin yhteydessä. Tasaisesti esioppilaita kertyy noin 55 per yksikkö. Yksiköt (koulu ja esikoulu ja päiväkotia) sijaitsevat campus-mallin mukaisesti läheisessä yhteydessä, jolloin synergia on hyödynnettävissä optimaalisesti niin pedagogisen polun kuin kustannusten näkökulmasta.

Laskennalliset opetusryhmäkoot ovat alakoulun osalta 25,3 ja yläkoulun osalta 26,4 oppilasta. Päiväkotitoiminnan osalta käyttöastetta ja henkilökuntamitoitusta kohotetaan optimiin ja esiopetusryhmien kokoa kasvatetaan laskennallisesti mitoituksen sallimiin rajoihin. Tiiviissä mallissa muiden kuin henkilöstö- ja kiinteistökustannuksien odotetaan pienentyvän kohtuullisesti, koska tarkasteltava koulu- ja päiväkotiverkko on supistunut erittäin merkittävästi.

Tiiviissä mallissa saatava palveluverkko olisi varhaiskasvatuksen osalta 21,0 M€ edullisempi ja perusopetuksen osalta 44,3 M€ nykytilannetta edullisempi. Säästöjä saataisiin yhteensä siis

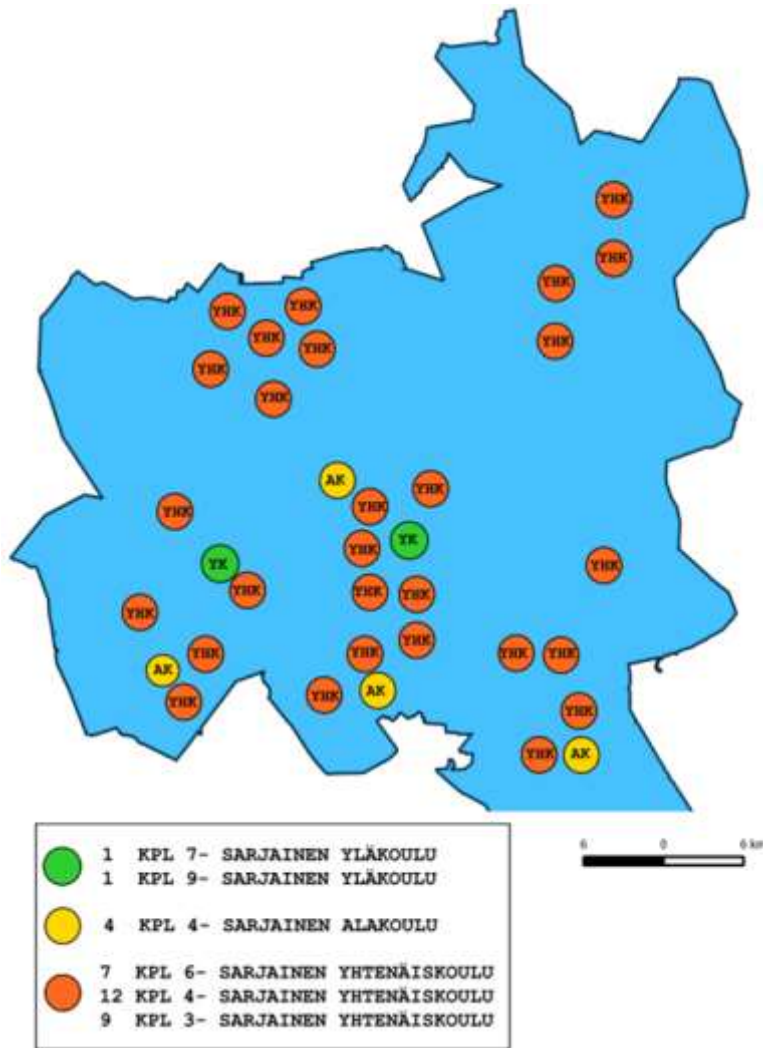
65,3 miljoonaa euroa eli 269 euroa per asukas. Neliöitä tarvittaisiin 198 000 vähemmän. Malliin siirtyminen edellyttäisi 632 M€:n investointeja. Investoinnit vastaisivat 10 vuoden säästöjä.

Terveyskeskusten osalta tiivis malli koostuu 8 terveysaseman ja kahden päivystyspisteen kokonaisuudesta. Tämä tarkoittaisi sitä, että kuhunkin nykyiseen kuntaan jäisi yksi terveysasema, Tuusulan Jokela tukeutuisi Hyvinkäälle ja Tuusulan Kellokoski Järvenpäähän. Ilta- ja viikonloppupäivystys toteutettaisiin Hyvinkäällä ja Keravalla. Kokonaisoptimointi tiiviissä mallissa sisältäen terveysasemaverkon karsimisen sekä edellä mainitut toiminnalliset muutokset olisi 7,8 milj. €. Terveysasemaverkon karsimisesta aiheutuvat säästöt olisivat tästä n. 3 milj. €.

5.2.2 Välimalli

Välimallin kouluverkossa on 34 koulua ja 46 päiväkotia. Kouluista kaksi on yläkouluja, toinen 7-sarjainen ja toinen 9-sarjainen. Neljä kouluista on 4-sarjaisia alakouluja. Loput koulut ovat yhtenäiskouluja, joista seitsemän 6-sarjaista yhtenäiskoulua, kaksitoista 4-sarjaista yhtenäiskoulua sekä yhdeksän 3-sarjaista yhtenäiskoulua. Laskennalliset opetusryhmäkoot koulun osalta ovat alakoulun osalta 23,8 ja yläkoulun 24,0 oppilasta.

Kaikki 46 päiväkotiyksikköä on mitoitettu 210 lapselle. Päiväkotiyksiköt on sijoitettu kouluyksiköiden läheisyyteen. Välimallissa päiväkotitoiminnan osalta käyttöastetta kohotetaan jonkin verran ja esiopetusryhmien kokoa kasvatetaan laskennallisesti jonkin verran nykytilanteeseen nähden. Muiden kuin henkilöstö- ja kiinteistökustannuksien odotetaan pienentyvän hieman, koska tarkasteltava koulu- ja päiväkotiverkko on supistunut merkittävästi alkutilanteeseen nähden.

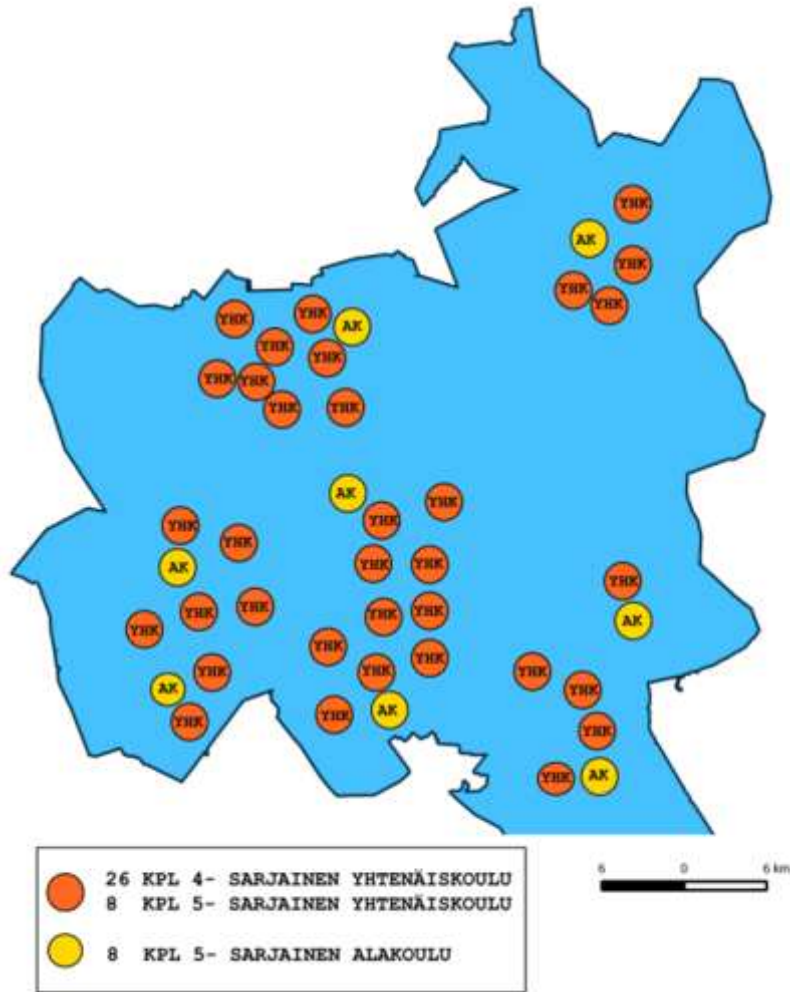
Välimallissa saatava palveluverkko olisi varhaiskasvatuksen osalta 15,7 M€ edullisempi ja perusopetuksen osalta 36,2 M€ nykytilannetta edullisempi. Säästöjä saataisiin yhteensä siis 51,9 miljoonaa euroa eli 214 euroa per asukas. Neliöitä tarvittaisiin 190 000 vähemmän. Malliin siirtyminen edellyttäisi 649 M€:n investointeja. Investoinnit vastaisivat 12 vuoden säästöjä.

Välimallin terveysasemaverkko kattaisi 11 terveysasemaa ilta- ja viikonloppupäivystyksen keskittyessä Hyvinkäälle, Järvenpään ja Keravalle. (Yöpäivystys ennallaan). Verkkoa karsitaisiin Tuusulan, Nurmijärven ja Hyvinkään terveysasemien osalta. Välimallin terveysasemaverkon karsimisesta aiheutuvat säästöt ovat karkeasti arvioiden n. 2,5 milj. €.

5.2.3 Väljä malli

Väljässä mallissa on 42 koulua ja 65 päiväkotia. Kouluista kahdeksan on 5-sarjaisia alakouluja (1-4 lk). Muut koulut ovat yhtenäiskouluja seuraavasti: 26 koulua on 4-sarjaisia yhtenäiskouluja (1-9 lk) ja kahdeksan koulua 5-sarjaisia yhtenäiskouluja (5-9 lk). Laskennalliset opetusryhmäkoot olisivat alakoulun osalta 22,0 ja yläkoulun osalta 22,1 oppilasta.

Päiväkotiyksiköitä olisi 65 ja ne olisi mitoitettu 150 lapselle. Esiopetusryhmät sijoitettaisiin alakoulujen ja päiväkotien yhteyteen. Väljässä mallissa päiväkotitoiminnan osalta käyttöastetta kohotetaan vain hieman ja esiopetusryhmien kokoa kasvatetaan laskennallisesti vähän nykytilanteeseen verrattuna. Muiden kuin henkilöstö- ja kiinteistökustannuksien odotetaan pienentyvän kohtuullisesti, koska tarkasteltava koulu- ja päiväkotiverkko on supistunut jonkin verran alkutilanteeseen nähden.

Väljässä mallissa saatava palveluverkko olisi varhaiskasvatuksen osalta 9,9 M€ edullisempi ja perusopetuksen osalta 27,0 M€ nykytilannetta edullisempi. Säästöjä saataisiin yhteensä siis 36,9 miljoonaa euroa eli 152 euroa per asukas. Neliöitä tarvittaisiin 179 000 vähemmän. Malliin siirtyminen edellyttäisi 670 M€:n investointeja. Investoinnit vastaisivat 18 vuoden säästöjä.

Terveyskeskusten osalta väljä malli koostuu 12 terveysaseman verkosta, kuntakohtaisten ilta- ja viikonloppupäivystysten säilyessä ennallaan. Verkkoa karsittaisiin Tuusulan ja Nurmijärven terveysasemien osalta. Väljän mallin terveysasemaverkon karsimisesta aiheutuvat säästöt olisivat n. 2 milj. euron luokkaa.

6 YHTEENVETO

Kuntatalouden nykytila hyvä - tulevaisuus pian kestävä

Selvityksen talousasiantuntija mukaan kunnat ovat tällä hetkellä taloudellisesti vahvoja – jopa Suomen vahvimpia, mutta tulevaisuus on uhkaava.

Jos mitään ei tehdä, Keski-Uudenmaan kahdeksalla kunnalla on taloudessaan sopeutettavaa vuonna 2017 yhteensä yli 190 miljoonaa euroa saadakseen tuloslaskelmistaan ylijäämäiset. Summa vastaa yli neljän veroprosenttiyksikön nostoa.

Ikärakenne on nyt edullinen, mutta väestö vanhenee myös Keski-Uudellamaalla. Ikääntymisen kustannukset lisäävät kuntien menoja muutaman vuoden kuluttua vajaan puolen veroprosenttiyksikön verran vuodessa. Kuntien menot kasvavat muutoinkin nopeasti. Talousasiantuntijan arvio menojen kasvusta perustuu osin menneeseen, jo toteutuneeseen kehitykseen sekä ikääntymisen kasvuun.

Kuntien tulot eivät puolestaan kasva riittävästi - ainakaan suhteessa menojen kasvuun. Syitä tulojen kasvun hyytymiseen ovat kuntien väkiluvun kasvun hidastuminen, työttömyyden kasvu sekä BKT:n olematon tai erittäin hidas verotettavan tulojen kasvu. Keski-Uudenmaan kuntien verotettavan tulojen alenema vuosina 2009-2012 on suurempi kuin maassa keskimäärin.

Lisäksi valtio leikkaa kuntien valtionosuuksia nykyisten tietojen perusteella vajaat 1,5 prosenttiyksikköä.

Palveluverkon uudentaminen aloitettava suurten koulujen käytön tehostamisesta

Selvityksen palveluverkkoasiantuntijan mukaan suurin palveluverkon ongelma ovat tehottomat suuret koulut. Niiden käytön tehostamisella saadaan suurimmat toiminnan säästöt. Päiväkotien kokoa kasvattamalla saataisiin merkittäviä säästöjä henkilöstökuluissa. Pienten koulujen osalta tarkastelu pitää tehdä koulukohtaisesti ottaen huomioon kylien kehittäminen ja pienten koulujen integroiminen alueen muuhun kunnan rakenteeseen. Terveyskeskusten väestöpohjaa tulisi kasvattaa.

Kiinteistökanta on ylimitoitettua (oppilaita/lapsia/neliö). Tilankäytön tehostamisella saadaan aikaan suurimmat säästöt kiinteistöjen ylläpitokuluissa.

Koko terveyskeskus-, koulu- ja päiväkotiverkosta on palveluverkkoasiantuntijan selvityksessä esitelty kolme mahdollista optimaalista verkkoa. Optimaalisuus tarkoittaa, että asiantuntija on rakentanut ne "puhtaalta pöydältä" huomioimalla nykyisen yhdyskuntarakenteen, mutta ei kuntien nykyistä palveluverkkoa. Asiantuntijan esittämiin palveluverkkovaihtoehtoihin voidaan siirtyä pidemmän aikavälin kuluessa vaiheittain (aloittaen siis suurten koulujen käytön tehostamisesta), jos kuntien talouden sopeuttaminen niin vaatii.

Sopeuttaminen palveluverkon avulla ei yksin riitä

Selvityksen talousasiantuntijan mukaan kokonaisuutta tarkastellen **palveluverkon sopeuttamisen mahdollisuus (palveluverkkoasiantuntijan kolme mallia) ilman investointien huomioon ottamista riittäisi noin yhden veroprosenttiyksikön suuruiseen sopeutukseen.**

Palveluverkkoasiantuntijan tiivis malli säästäisi kiinteistöjen säästöt mukaan lukien 65,3 miljoonaa euroa, välimalli 51,9 miljoonaa euroa ja väljä mallikin 36,9 miljoonaa euroa. Tiiviin mallin säästö vastaisi 1,3 veroprosenttiyksikköä, välimalli 1,05 veroprosenttiyksikköä. Väljä-

kin malli vastaisi 0,75 veroprosenttiyksikköä. **Palveluverkon uudentamisella (kolmella mallilla) saavutettavat säästöt ovat merkittäviä, mutta eivät vielä yksin riitä.**

Talousasiantuntijan mukaan tämä tarkoittaa kuitenkin kokonaisuutta, uutta kuntaa, koska joidenkin kuntien koulu- ja päivähoitoverkosto on virtaviivaisempi kuin joidenkin muiden. Tämä tarkoittaa toisin päin tarkasteltuna sitä, että nämä kunnat eivät yksin jatkaessaan sopeuta koulu- ja päivähoitoverkosta riittävästi.

Palvelujen ja toimintojen tehostaminen ratkaisevaa

Selvityksen työryhmien nykytila-analyysit tukevat asiantuntijoiden selvityksiä. Sopeuttamistoimenpiteistä tärkeimmälle eli palvelujen ja toimintojen tehostamiselle näyttää olevan hyvät mahdollisuudet.

Keski-Uudenmaan kunnissa on palvelujen ja toimintojen kustannustehokkuudessa ja toimintatavoissa suurta vaihtelua. Vaihtelut johtuvat kuntien koosta, sijainnista, historiasta sekä kuntien tekemistä valinnoista. Esimerkiksi pienet kunnat hoitavat palveluitaan ja toimintojaan useammin ostopalveluina kuin isot kunnat.

Suurimpina etuina nykytilanteessa ovat yksittäisten kuntien ketteryys ja asiakasläheisyys - ainakin verrattuna pääkaupunkiseudun kuntiin. Esimerkiksi yrityksille pystytään luomaan nopealla aikataululla sopivia ratkaisuja. Reagointi on parhaimmillaan nopeaa ja toiminta asiakaslähtöistä. Myös sisäiset palvelut kuten hallintopalvelut sijaitsevat lähellä henkilöstöä, päättäjiä ja kuntalaisia, ja vakiintuneiden hallintoprosessien ja yhteistyön toimivuus koetaan pääsääntöisesti melko hyväksi.

Nykytilannetta pidetään hyvänä myös perusopetuksessa, varhaiskasvatuksessa, ympäristöpalveluissa, rakennusvalvonnassa sekä tukipalveluissa. Lisäksi on hyvä todeta, että Keski-Uudenmaan kunnissa on perusterveydenhuollossa merkittävästi vähemmän käyntejä kuin koko maassa keskimäärin. Myös erikoissairaanhoidon käyttö koko maahan verrattuna on vähäisempää.

Suurimpina nykytilanteen haittoina ovat yksittäisten kuntien huonot edunvalvontamahdollisuudet, niukat taloudelliset resurssit ja toiminnallisten yksiköiden haavoittuvaisuus. Kuntatalouden yleisen tilan heikkeneminen asettaa haasteita erityisesti kehittämistoimintaan ja investointeihin. Sosiaali- ja terveystalouden lakisääteisten tehtävien osalta kunnat eivät ole onnistuneet tasapainottamaan kustannuskehitystä vastaamaan väestön ja sairastavuuden kasvuun sekä yleisen hintatason nousuun, joskin kuntien väliset erot ovat kuitenkin suuret. Sivistyspalveluissa valtion rakennemuutosten vaikutukset ovat haasteellisia liittyen esimerkiksi lukion ja ammattikoulutuksen rahoitukseen, vapaan sivistystyön rahoitukseen, oppivelvollisuuden laajentamiseen sekä nuorisotakuuseen.

Sosiaali- ja terveystalouden osalta on tärkeä huomata, että vaikka kunnat ovat nyt ikärakenteeltaan nuoria, on iäkkäiden perusterveydenhuollon avohoitokäyntejä lähes saman verran kuin koko maassa keskimäärin. Potilasta kohden käyntejä on 5 % enemmän kuin koko maassa. Lisäksi somaattisen erikoissairaanhoidon hoitopäiviä on selvitysalueen kunnissa 18 % enemmän kuin HUS:ssa keskimäärin ja ikäihmisten erikoissairaanhoidon käyttö ylittää maan keskiarvon.

Melkein kaikki työryhmät totesivat omalta osaltaan, että olemassa olevat yksiköt ovat haavoittuvaisia osaamisen ja tehtävienjaon näkökulmasta. Henkilöstön erityisosaamisessa esiintyy osin puutteita eikä urakehitykseen ja työnkiertoon pystytä aina tarjoamaan riittävästi vaihtoehtoja. Tehtävien keskittyessä harvoille henkilöille, on näiden henkilöiden poisjäänti suuri riski toimintojen katkeamattomalle jatkumiselle ja osaamisen siirtymiselle. Yhteenlas-

ketut resurssit mahdollistaisivat joustavammat henkilöjärjestelyt sekä asiantuntijoiden erikoistumisen erikoisosaamista sekä kehittämistä vaativiin tehtäviin.

Maankäytön perusongelmia ovat nykykuntien raja-alueiden hyödyntämättömyys, siitä seuraava yhdyskuntarakenteen epätaloudellinen kehitys sekä kuntien riittämättömät resurssit alueiden kehittämiseen ja liikenteen tarpeiden hoitamiseen. Joukkoliikenteen puutteellisuus vaikeuttaa esimerkiksi koulukuljetusten järjestämistä.

Asumisen perusongelmia ovat asuntotuotannon osaamisen ja organisoitumisen heikkous sekä riittämättömät voimavarat asukkaiden ja elinkeinoelämän tarpeita vastaavan asuntotuotannon aikaansaamiseen, koska erityisesti ARA- tuotanto on ollut pääasiassa kuntien omien yhtiöiden varassa.

Lähidemokratian nykytilassa on paljon kehittämisen varaa. Tällä hetkellä kunnissa ei ole varsinaista kunnanosahallintoa, eivätkä kuntalaiset pääse vaikuttamaan omaa aluetta koskeviin asioihin. Suora demokratia ei toimi kovinkaan tehokkaasti. Lisäksi äänestysaktiivisuus on laskenut kaikissa vaaleissa 1980-luvulta alkaen. Luottamushenkilöt sen sijaan ovat lähellä kuntalaisia ja vuorovaikutus on toimivaa. Demokratian ja osallistumisen näkökulmasta uudella Keski-Uudenmaan kaupungilla on haasteensa, mutta myös tuhannen taalan paikka kehittää aitoa osallistumista.

Tietojärjestelmiä on kunnissa useita rinnakkaisia. Ne ovat osin päällekkäisiä ja osin vanhentuneita. Kuntien käytössä olevat asianhallinta- ja muut tietojärjestelmät eivät nykytilanteessa tue käytännön kehittämistyötä eivätkä hallintorajat ylittävää yhteistyötä parhaalla mahdollisella tavalla.

Jatkotoimenpiteet yksin vai yhdessä?

Keskeisin kysymys yhdistymisselvityksessä on, kykenevätkö Keski-Uudenmaan kunnat sopeuttamaan talouttaan paremmin yhtenä kokonaisuutena vai kukin erikseen. Sopeuttamistoimenpiteet ovat mahdollisia myös yksin, mutta niillä ei voida vaikuttaa esimerkiksi toiminnallisten yksiköiden haavoittuvaisuuteen, ikääntymisen kustannusvaikutuksiin sekä kehittämisesurssien tai edunvalvontamahdollisuuksien lisäämiseen.

Muita jatkokysymyksiä selvityksen valmistelutyölle ovat

- miten uudessa kaupungissa säilytetään hyvänä pidetty asiakasläheisyys ja ketteryys sekä saavutetaan suuruuden ekonomia ja tehokkuus
- miten palvelutuotantoa voidaan tehostaa uuden kaupungin vision mukaisesti muun muassa palveluiden sähköistämällä ja tieto- ja viestintätekniikan keinoin
- miten otetaan käyttöön jo hyväksi ja tehokkaiksi osoittautuneet käytännöt.

Yhdistymisselvitys jatkuu 1.1.2014 alkaen siten, että väliraporttilausunnot huomioiden valitaan uudelle kaupungille palveluverkon uudentamiseen liittyvät toimenpiteet (ml. tavoitteellinen pitkän tähtäimen palveluverkko) sekä suunnitellaan palvelut, toiminnot ja päätöksenteko- ja lähidemokratiamalli. Selvitys on kokonaisuudessaan valmis kesällä 2014. Päätökset mahdollisesta kuntien yhdistymisestä tehdään vuoden 2014 loppuun mennessä.

7 OHJAUSRYHMÄN LAUSUNTOPYYNTÖ

Keski-Uudenmaan kuntien yhdistymisselvityksen poliittinen ohjausryhmä pyytää Hyvinkää, Keravan ja Järvenpään kaupungeja sekä Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten, Sipoon ja Tuusulan kuntia vastaamaan seuraaviin kysymyksiin yhdistymisselvityksen väliraportin perusteella:

1. Hyväksytkö kuntanne uudelle selvitettävälle kaupungille ehdotetun vision jatko-työskentelyn pohjaksi?
 - a) kyllä
 - b) kyllä, jos sitä muutetaan seuraavasti _____
 - c) ei, koska

2. Mitkä tekijät edesauttavat Keski-Uudenmaan kahdeksan kunnan yhdistymispäätöksen syntymistä kunnassanne?

3. Mitkä tekijät kuntanne kokee yhdistymispäätöksen esteinä?

4. Onko kuntanne palveluverkkoa sopeutettava kuntien yhdistymispäätöksen yhteydessä uuden kaupungin näkökulmasta?
 - a) kyllä, miten? _____
 - b) ei, koska _____

5. Onko kuntanne valmis sitoutumaan kuntakohtaisiin sopeuttamispäätöksiin vuonna 2014 tai kuntien yhteisiin sopeuttamispäätöksiin vuosina 2015-2016, esim. rahoitukseen, talouteen, investointeihin ja henkilöstön rekrytointeihin liittyen?
 - a) kyllä vuonna 2014, miten? _____
 - b) kyllä vuosina 2015-2016, miten? _____
 - c) ei, koska _____

6. Mitkä ovat merkittävimmät investoinnit (vähintään 3 Me) kunnassanne vuosina 2014-2016 sekä suunnitteilla olevat investoinnit vuonna 2017 tai sen jälkeen?
 - a) mitkä mainitsemistanne investoinneista kuntanne toteuttaa ehdottomasti, vaikka kunnat päättäisivät yhdistyä vuoden 2017 alusta?
 - b) mitä mainitsemistanne investoinneista kuntanne on valmis siirtämään, kunnes selvityksen lopputulos on ratkennut?

7. Onko kuntanne sitoutunut olemaan mukana selvityksessä sen loppuun asti?

a) kyllä

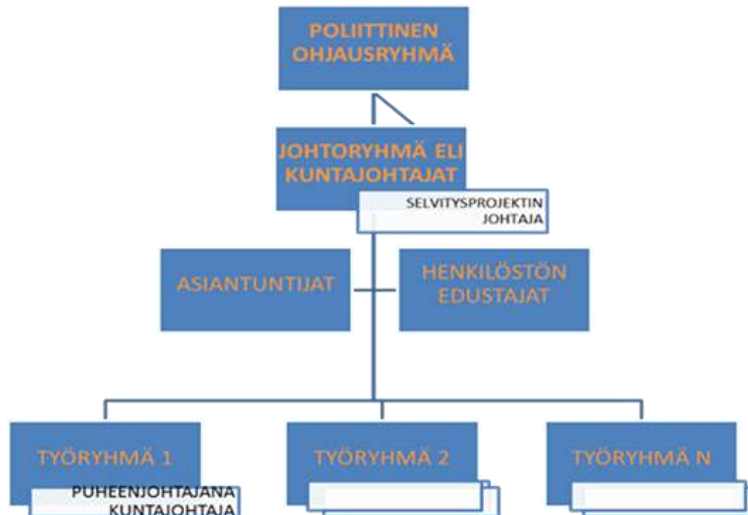
b) ei

8. Onko kunnallanne muuta mahdollista lisättävää väliraportin tai jatkotyöskentelyn osalta?

LIITTEET

Keski-Uudenmaan kuntien yhdistymisselvityksen organisointi

Yhdistymisselvitystä ohjaa poliittinen ohjausryhmä. Sen jäseninä ovat Hyvinkään, Järvenpään, Keravan, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten, Sipoon ja Tuusulan kunnanvaltuustojen ja -hallitusten puheenjohtajat sekä yhteensä kymmenen ns. lisäjäsentä siten, että ohjausryhmän kokoonpano vastaa kunnallisvaalien tulosta.

Ohjausryhmän puheenjohtajana toimii Hyvinkään kaupunginhallituksen puheenjohtaja Annika Kokko. Varapuheenjohtajina toimivat Nurmijärven kunnanvaltuuston puheenjohtaja Petri Kalmi ja Tuusulan kunnanvaltuuston 2. varapuheenjohtaja Arto Lindberg. Ohjausryhmän kokoonpano on esitetty alla näkyvässä kaaviossa.

KOK 8	SDP 6	PS 3	KESK 3	VIHR 2	SIT 2	RKP 1	VAS 1
Hyvinkää	Järvenpää	Kerava	Mäntsälä	Nurmi- järvi	Pornaisten	Sipoo	Tuusula
Irma Pahlman	Terho Pursiainen	Markku Liimatainen	Anna Helin	Petri Kalmi	Seppo Yrtti	Christel Liljeström	Tuija Reinikainen
Annika Kokko (pj)	Helinä Perttu	Eero Lehti	Veijo Peltola	Outi Mäkelä	Janne-Pekka Nurmi	Ari Oksanen	Sanna Kervinen
Juhani Kouhia	Mikko Taavitsainen, Maija-Liisa Pyykkönen	Säde Evilä	Heta Ravolainen-Rinne	Jussi Niinistö			Arto Lindberg
Leena Meri	Ulla-Mari Karhu Tarja Edry						

Johtoryhmän kokoonpano ja työryhmien puheenjohtajuudet

Poliittiselle ohjausryhmälle asiat esittelee johtoryhmä, joka muodostuu kuntajohtajista. Johtoryhmän puheenjohtajana toimii Mäntsälän kunnanjohtaja Esko Kairesalo. Varapuheenjohtajia ovat Sipoon kunnanjohtaja Mikael Grannas ja Järvenpään kaupunginjohtaja Erkki Kukkonen.

Yhdistymisselvitys valmistellaan johtoryhmän alaisissa työryhmissä pääosin virkatyönä. Kuntajohtajat toimivat puheenjohtajina selvityksen työryhmissä seuraavasti:

Demokratia ja kunta-laisten osallistuminen	Talous	Maan-käyttö, asuminen liikenne ja ympäristö	Soster-palvelut	Sivistys-palvelut	Muut palvelut, mm. tekniikka, tilat ja ICT	Hallinto, henkilös-tö ja tuki-palvelut	Kilpailu-kyky, mm. elinkeino politiikka, uuden kaupun-gin visio
Esko Kairesalo, Mäntsälä (pj)	Hannu Joensivu, Tuusula	Erkki Kukkonen, Järvenpää	Kimmo Behm, Nurmi-järvi	Markku Hyttinen, Pornainen	Mikael Grannas, Sipoo	Raimo Lahti, Hyvinkää	Petri Härkönen, Kerava

Selvityksen projektin johtaja

Selvitysprojektin johtaja varmistaa muun muassa, että työryhmät etenevät selvityksen työsuunnitelman mukaisesti, kokoaa työryhmien ja asiantuntijoiden raporteista selvityksen väli-raportin ja loppuraportin. Lisäksi hän valmistele selvityksen lopussa kunnille yhdistymisso-pimuksen. Selvitysprojektin johtajan tekee esityksensä johtoryhmälle. Projektinjohtajana toimii KUUMA-seutu liikelaitoksen johtaja Johanna Viita.

Talusasiantuntija

Talusasiantuntija valmistele mm. laskelmat erillisten kuntien tulevaisuuskuvausta sekä uu-den kaupungin tulevaisuuskuvausta. Talusasiantuntija toimii HT Eero Laesterä, Perlacon Oy (puh. 0400-735 772 ja sähköposti: eero@perlacon.fi).

Palveluverkkoasiantuntija

Palveluverkkoasiantuntijan tehtävänä on muun muassa analysoida perusopetuksen, varhaiskasvatuksen sekä sosiaali- ja terveystoimen nykyinen toiminta ja kiinteistöt. Liikuntatoimen, hallinnon, kulttuuritoimen ym. osalta palveluverkkoasiantuntija analysoi ainoastaan kiinteis-töt. Palveluverkkoasiantuntijana toimii TT Heikki Lonka, Granlund Oy (puh.050-350 4297 ja sähköposti: heikki.lonka@granlund.fi).